

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A megelőző pártfogó felügyelet gyakorlati tapasztalatai Magyarországon

Szerző:

dr. Hantosné dr. Hana Adrienn

Budapest, 2023. június 1.

I. Bevezetés

A megelőző pártfogás bevezetésére 2015. január 1. napján került sor. Bevezetése során számos aggály merült fel a rendszertani elhelyezkedése szempontjából, sokan kritikusan szemlélték a jogalkotó szándékát, mely szerint a jogintézményt a gyermekvédelem intézményrendszerébe illesztette be. Az intézmény jogpolitikai célkitűzését figyelembe véve sokan amellet foglaltak állást, hogy a megelőző pártfogás helye sokkal inkább a büntető-igazságszolgáltatás rendszerébe illene. Problémaként merült fel a szabályozás tekintetében, hogy amennyiben a bűncselekményt vagy elzárással sújtható szabálysértést elkövető gyermek az életkora vagy éppen a beszámítási és belátási képessége alapján büntethető, akkor a megelőző pártfogás mellett, azzal párhuzamosan, büntetőeljárás is folyik vele szemben. Ebben az esetben a megelőző pártfogás elnevezés diszharmóniát okoz, figyelemmel arra, hogy a megelőző pártfogás sok esetben nem megelőzi, hanem éppen párhuzamosan folyik a büntetőeljárással.

Dolgozatomban arra vállalkoztam, hogy megvizsgáljam a megelőző pártfogás bevezetése óta eltelt időszakot, a jogintézmény gyakorlatát, melyet a statisztikai adatok elemzésével kívánok bemutatni. Kiindulópontnak a T/13091. számú javaslat indokolását tekintettem, mely szerint „Az elhúzódo büntetőeljárások során a fiatalok terheltek nem kapják meg a szükséges segítséget és támogatást a visszaesés megakadályozása, a társadalomba való beilleszkedés érdekében, másrészt a gyermekkorú elkövetőkkel szemben sem tud adekvát módon foglalkozni a gyermekjóléti alap- és szakellátás.” A statisztikai számok tükrében vizsgálom a gyermekkorúak, illetve a fiatalok által elkövetett bűncselekmények, illetve szabálysértések számát, annak területi megoszlásával együtt. A statisztikai adatok elemzése során azt a hipotézist állítottam fel, hogy ahol az országban területileg a fiatalok bűnözésnek a legnagyobb a mutatója, ez a tény indukálja azt, hogy ott került sor a legnagyobb számban a megelőző pártfogás elrendelésére is.

II. Nemzetközi szabályok

A megelőző pártfogás kriminológiai és jogpolitikai indoka, hogy a kriminálisan veszélyeztetett gyermekek és fiatalok „reszocializációját” elősegítse.

II.1. ENSZ Gyermekjogi Egyezmény

A gyermekjogokat szabályozó nemzetközi dokumentumok közül az ENSZ Gyermekjogi Egyezményét kell kiemelni. Emellett fontos megállapításokat tartalmaznak a Gyermekjogi Egyezményhez fűződő Kommentárok, illetve az ENSZ egyéb nemzetközi iránymutatásai, valamint az Európa Tanács ajánlásai is.

Az Egyezmény tartalmazza mindazon jogok katalógusát, amelyet minden részes államnak biztosítani kell a gyermekek számára.

Az 1989-ben elfogadott Egyezmény 1. cikke gyermeknek tekinti, aki a 18. életévét nem töltötte be, kivéve, ha a rá alkalmazandó jogszabályok értelmében a nagykorúságát már korábban eléri, akinek jogai nem lehetnek mások, mint a fiatalokra alkalmazott emberi jogok.

Az Egyezmény szellemiségében és rendelkezései folytán a bűnelkövető fiatalok speciálprevenációját igyekszik előmozdítani. Az Egyezmény 40. cikk 3., 3. a) és 3. b) pontja kimondja: „az Egyezményben részes államok minden erejükkel azon lesznek, hogy előmozdítsák különleges törvények és eljárások elfogadását, hatóságok és intézmények létrehozását a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, vádolt vagy abban bűnösnek nyilvánított gyermekek számára és különösen olyan legalacsonyabb életkort állapítsanak meg, amelyen alul a gyermekekkel szemben bűncselekmény elkövetésének vételeme kizárt. Továbbá rendelkezik arról, hogy minden lehetséges és kívánatos esetben tegyenek intézkedéseket e gyermekek ügyének bírói eljárás mellőzésével való kezelésére annak fenntartásával, hogy az emberi jogokat és a törvényes biztosítékokat teljes mértékben be kell tartani.”¹

---

¹ ROSTA Andrea: *A fiatalok bűnözés kriminológiája és szociológiája*. Budapest, L Harmattan 2014. 150.

Az Egyezmény 37. cikk a) pontja szerint a fiatalkorúakkal szemben tilos a kínzás, a kegyetlen, embertelen és megalázó büntetés, továbbá halálbüntetésnek és életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásának sincs helye. Az Egyezmény 37. cikk b) pontja kiemeli, hogy a szabadságvesztés büntetés csak mintegy ultima ratio érvényesülhet a fiatalkorúak tekintetében, továbbá a szabadságvesztés büntetés végrehajtása során a fiatalkorúakat el kell különíteni a felnőttkorúaktól.

A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási rendszer tekintetében érvényesülő garanciarendszert az Egyezmény 40. cikke tartalmaz. A garanciarendszer elemei közül kiemelendő az a szabály, mely szerint a gyermeket nem lehet bűncselekmény elkövetésével gyanúsítani és vádolni, illetve vele szemben büntetést kiszabni, olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején sem a hazai, sem a nemzetközi jog értelmében nem volt bűncselekmény. A gyermeket a legrövidebb határidőn belül közvetlenül vagy szülei, illetőleg törvényes képviselői útján tájékoztatni kell az ellene emelt vádról, illetve biztosítani kell számára a megfelelő védelemhez való jogot. A fiatalkorú ügyét késedelem nélkül független és pártatlan bíróság igazságos eljárás során, ügyvédjének, vagy szüleinek vagy törvényes képviselőinek jelenlétében kell elbírálni. Nem lehet arra kényszeríteni, hogy maga ellen tanúskodjék vagy a bűnösségét beismerje. Biztosítani kell a jogorvoslat lehetőségét, és a tolmács igénybevételét is.

Gyermekjogi Bizottság 10. számú átfogó kommentárjának 3. bekezdése kiemeli, hogy az államoknak átfogó, fiatalkorúakat illető igazságszolgáltatási rendszert kell kidolgozniuk és működtetniük.

Az Egyezményben lefektetett alapelvek és rendelkezések szövegéből egyértelműen következtethetünk arra, hogy a részes államoknak mindent meg kell tenniük a kriminalizálódott gyermek ügyének bírói eljárás mellőzésével történő kezelésére. A megelőző pártfogás bevezetésének jogpolitikai indoka a gyermek- és fiatalkorú személyek által elkövetett bűncselekmények megelőzése, további bűncselekmények elkövetésétől való távoltartás és a bűnelkövető fiatalok társadalomba való visszailleszkedésének elősegítése. A megelőző pártfogás bevezetésének jogpolitikai indoka megfelel az Egyezményben foglalt célkitűzéssel, ugyanis a felelősségre vonásnak

egy olyan intézményt teremti meg, amely – részben – mellőzi a bírói utat és az elsődleges célja a kriminalizálódott gyermek nevelése.²

II.2. A Pekingi szabályok

1984. májusában Pekingben került megszövegezésre és az ENSZ Közgyűlése 1985. november 29-ei határozatával fogadta el a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerére vonatkozó ENSZ minimum követelményt. A Pekingi Szabályok összegzik az addigi fiatalkorúakkal kapcsolatban meghatározott bűnmegelőzési törekvéseket.

A Pekingi Szabályok első része a fiatalkorúak felelősségrevonására vonatkozó általános elveket rögzíti. Az alapelvek között megtalálható a fiatalkorú bűnözés csökkentése érdekében az elsődleges és a másodlagos prevenció előtérbe helyezése. A dokumentum kiemeli az arányosság elvét, és egyben rögzíti, hogy minimalizálni kell azokat az ártalmakat, amelyek a fiatalkorút az eljárás során érheti. Az eljárásjogi garanciák közül kiemelendő az ártatlanság vétele, a fellebbezés joga, a szülőhöz vagy gyámhoz való jog, a hallgatáshoz való jog. A Pekingi Szabályok ultima ratioként említi a szabadságvesztés büntetés kiszabását a fiatalkorúval szemben, erre utal az a megállapítás is, mely szerint a gyermeknek a szülőtől való elválasztása csak a legvégső intézkedés lehet. A 19.1 szabály rögzíti, hogy a „fiatalkorú zárt intézményben való helyezése mindig csak a legvégső intézkedés legyen és csak a lehető legrövidebb időtartamra történjen.” A dokumentum előírja a fiatalkorúak és a felnőtt fogvatartottak elkülönítését a szabadságvesztés büntetés végrehajtása és az intézeti fogvatartás során.

II.3. Rijadi alapelvek

A dokumentum főképp a szocializációval, a gyermekbarát igazságszolgáltatás rendszerével foglalkozik. Kiemeli, hogy a fiatalkorú bűnözés megelőzésekor a megfelelő szociális környezetet és az oktatás lehetőségét kell biztosítani a fiatalkorú számára.

---

² HERKE-FÁBOS Barbara Katalin: A bírói útról való elterelés lehetőségei Magyarországon a Gyermejjogi Egyezmény 40. cikkének tükrében. 2021. *Belügyi Szemle* 69/3. 406.

Az iránymutatás előrevetíti, hogy a kriminális életpálya kialakulásához vezethet, ha a fiatalkorúval szemben a megfelelő érettségének elérése előtt büntetőjogi szankciót alkalmaznak, amit „stigmaként” és nem nevelő hatásként jelentkezhethet.³

II.4. Az Európa Tanács (2003) 20. számú ajánlása

A Miniszteri Bizottság 2003. szeptember 23-án elfogadott R (2003) 20. számú ajánlása⁴ a fiatalkori bűnözés kezelésének új módszereiről és a fiatalkorúak bűnelkövetésére vonatkozó igazságszolgáltatás szerepéről címet viseli.

A "fiatalkorú" fogalma alá az Ajánlás szempontjából olyan személyek tartoznak, akik elérték a büntetőjogi felelősség alsó korhatárát, de nem érték el a nagykorúságot/felnőttkort. A definíció azonban kimondja azt is, hogy az Ajánlásban foglaltak kiterjeszthetők a közvetlenül az alsó korhatár alattiakra és a nagykorúságot nem sokkal meghaladókra. A vonatkozó kommentár rész ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a "fiatalkorú" inkább jogi, mint személyiségfejlődési kategória, éppen ezért az Európa Tanács tagállamaiban rendkívül változatos a büntetőjogi felelősségrevonás alsó korhatára, illetve a „fiatalkor”, mint büntetőjogi kategória felső határa. Éppen ezért az Ajánlás gyakorlatilag kiterjeszti "személyi hatályát" a nagykorúak/felnőttkorúak közül a fiatal felnőttekre is.⁵ Az ajánlás Kommentárjának 9. pontja rögzíti, hogy a büntetőjogi felelősségrevonásnak igazodnia kell az elkövető érettségéhez, szellemi fejlettségéhez. Az idősebb gyermekek már meg tudnak különbözni a jó és rossz között, szellemi érettségük is magasabb, így velük szemben a büntetőjogi szankciók alkalmazása megfelelő lehet. Ugyanakkor a Kommentár kitér arra is, hogy az életkor, mint vízválasztó kritérium a büntetőjogi felelősségrevonás területén önmagában nem elégséges szempont, utalva arra, hogy kívánatos lenne, ha minden egyes egyén esetében döntenének az érettség fokáról is. A 11. pont szorgalmazza a fiatalkorúakra vonatkozó bánásmód és beavatkozási lehetőségek alkalmazását a 21. éven aluli fiatal felnőttekre, amennyiben a „bíró úgy ítéli meg, hogy nem olyan érettek és nem rendelkeznek azzal a felelősséggel cselekményeikért, mint a teljesen érett

---

³ PALLAGI Anikó: Büntethető gyermekkorúak 106. *Pro Futuro* 2014/1. 106.

⁴ Az Ajánlás angol nyelvű teljes címe: Recommendation Rec (2003) 20 of the Committee of Ministers to member States concerning new ways of dealing with juvenile delinquency and the role of juvenile justice. Az Ajánlás és kommentárja („Explanatory Memorandum”) olvasható az Európa Tanács honlapján: www.coe.int, majd a „Search” vagy a „Documents” kapcsolatra rákattintva érhető el a dokumentum.

⁵ LÉVAY Miklós: Az Európa Tanács (2003) 20. számú ajánlása a fiatalkorú bűnelkövetőkre vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerről. *Család, Gyermek, Ifjúság* 2005. 14/3. 6.

felnőttek.” A Kommentár a továbbiakban vázolja a fiatal felnőttek életkörülményeiben, az utóbbi tizenöt évben bekövetkezett változásokat is. Ennek lényege az, hogy a felnőttkorba történő átmenet időszaka kitolódott. A fiatalok legtöbbször 16 éves koráig nem fejezi be a tanulmányait, ezáltal a tanulási időszak és ezzel párhuzamosan a munkába állás időpontja is kitolódik. A Kommentár szerint a fiatal felnőttek a húszas éveik elejéig, illetve közepéig „félíg függőségben lévők”, tekintettel arra, hogy sokáig szüleikkel élnek és később állnak munkába. Ez a folyamat együtt jár bizonyos pszichoszociális problémák (droghasználat, alkoholizmus, hajléktalanság) megjelenésével is. Fentiekre tekintettel a fiatal felnőttek többsége hosszabb ideig éretlen marad, a fejlődésben lévő személyiségük által és cselekményeik alapján inkább fiatakként, sem, mint felnőttként kell kezelni őket. Az ajánlás rugalmasabb, az egyéni sajátosságokat jobban szem előtt tartó szabályozást tart kívánatosnak.

II.5. Európa Tanács (2008) 11. számú ajánlása

Az Európa Tanács 2008. november 5-én fogadta el a CM/Rec (2008) 11. számú ajánlást, amely a büntetések vagy intézkedések hatálya alatt álló fiatalok elkövetőkre vonatkozik. A dokumentum Greifswaldi Szabályok néven ismert és hét nagy fejezetre oszlik. Az ajánlás célja, hogy a közösségi szankcióknak és intézkedéseknek vagy a szabadságkorlátozás bármely formájának alávetett fiatalok elkövető jogait és biztonságát megerősítse, támogassa és elősegítse a fiatal fizikai, lelki és szociális jólétét.⁶ Az ajánlás fiatalok (18 év alatti) és fiatal felnőtt (18 és 21 év közötti) személyekre vonatkozik, ha bűncselekményt követtek el, vagy a polgári jog körébe tartozó antiszociális magatartást tanúsítottak. A Greifswaldi Szabályok az I. részben több fontos alapelvet is rögzít:

- a) A büntetéssel vagy intézkedéssel sújtott fiatalok elkövető esetén figyelemmel kell lenni az emberi jogokra.
- b) A szankcióknak, az intézkedéseknek és végrehajtásuknak törvényen kell alapulniuk.
- c) A szankciók kiszabása esetén figyelembe kell venni a fiatalok elkövető életkorát, fejlettségét, pszichikai sajátosságait, és személyes körülményeit.
- d) A szankciókat úgy kell alakítani, hogy a legjobban megfeleljen a fiatalok érdekeinek.

---

⁶ CSEMÁNÉ dr. Várai Erika: A nemzetközi szabályozás új irányai a fiatalok szabadságelvonása körében. *Büntetőjogi Kodifikáció* 2008/2. 17.

- e) A fiatalkorú szabadságtól való megfosztása csak végső eszköz lehet.
- f) A szankciót csak bíróság rendelheti el, lehetőséget kell biztosítani a döntés elleni jogorvoslatra.
- g) A szankció vagy intézkedés kiszabásánál és végrehajtásánál mindennemű diszkrimináció tilos.
- h) Az olyan fiatal felnőtt elkövetőt, akinek személyiség-fejlettsége nem érte el egy felnőtt szintjét, fiatalkorúnak kell tekinteni.

A Greifswaldi Szabályok II. részének (A közösségi büntetések és intézkedések) háttéranyagát az 1990-ben elfogadott Tokiói Szabályok jelentik. A Tokiói Szabályok a szabadságelvonnással nem járó intézkedések elsődlegességét emelik ki.

A III. rész a szabadságelvonnás szabályait rögzíti. Itt többek között az előzetes letartóztatás, az őrizetbe vétel, a gyermekvédelmi otthonba történő elhelyezés, a pszichiátriai intézetbe történő utalás, illetve a büntetés-végrehajtási intézetbe történő elhelyezés garanciális szabályai találhatóak.

Az Európai Börtönszabályok 102.2 rendelkezése itt is irányadó, azaz a szabadságelvonnással járó szankció végrehajtása nem erősítheti fel az azokhoz szükségképpen kapcsolódó hátrányokat, illetve az azokból adódó szenvedést.⁷ A Greifswaldi Szabályok kiemeli, hogy a szabadságtól megfosztott fiatalkorúaknak biztosítani kell az intézményen belüli oktatási, képzési programokban való részvételét. A külvilággal való kapcsolattartást szintén elő kell segíteni. A szabadon bocsátásra való felkészítés során támogatni kell a szabadságtól megfosztott fiatalkorúakat a társadalomba történő visszailleszkedés érdekében. A dokumentum támogatja azt az elképzelést, hogy a pártfogó felügyelő minél korábban kapcsolatba kerüljön a szabadságtól megfosztott fiatalkorúakkal, és segítse a sikeres utógondozói munkát is.

II.6. Európa Tanács (2010) 1. számú ajánlása

Az Európa Tanács a pártfogás szabályairól ajánlást adott ki a tagállamok számára. A pártfogást a közösségi szankciók közé helyezte el, amelynek céljaként a társadalom védelmét, és az elkövető reintegrációját jelöli ki, a felügyelet és a támogatás eszközei által.

---

⁷ CSEMÁNE i.m. 2008/2.19.

III. A megelőző pártfogó felügyelet bevezetésének jogpolitikai és kriminológiai indokai

A megelőző pártfogás viszonylag fiatal jogintézménynek tekinthető, ugyanis 2015. január 1. napjától került elhelyezésre a gyermekvédelem rendszerébe.

A jogintézményt a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiáról, valamint a végrehajtásának a 2012-2014. évekre szóló kormányzati intézkedési tervéről szóló kormányhatározat⁸ hívta életre.

A kormány a jogintézmény bevezetése kapcsán kiemelte, hogy „ki kell dolgozni a megelőző pártfogás rendszerét, és be kell illeszteni a fiatakorúak pártfogásának intézményét a gyermekvédelem rendszerébe a gyermekkorú és fiatakorú szabálysértést, bűncselekményt elkövetők szocializációjának és reszocializációjának elősegítése érdekében.”

A Kormányhatározatban pontosan kirajzolódott, hogy a jogintézményt nem a büntetőjogi szankciórendszerben kívánta a jogalkotó elhelyezni, hanem a gyermekvédelmi rendszerben.

A koncepcióban foglaltakat erősítette meg az egyes törvényeknek a gyermekek védelme érdekében történő módosításáról szóló T/13091. számú törvényjavaslat is, amely a gyermekvédelmi gondoskodás körében lévő védelembé vételi eljárás keretén belül kívánta kijelölni a megelőző pártfogás helyét.

A törvényjavaslat indokolása szerint „a megelőző pártfogás, mint bevezetendő jogintézmény célja a szocializáció elősegítése, a bűnismétlés megelőzése, minél korábbi szakaszban. A jelenlegi helyzetben az alapproblémát egyrészt az jelenti, hogy az elhúzódó büntetőeljárások során a fiatakorú terheltek nem kapják meg a szükséges segítséget és támogatást a visszaesés megakadályozása, a társadalomba való beilleszkedés érdekében, másrészt az, hogy a gyermekkorú elkövetőkkel sem tud adekvát módon foglalkozni a gyermekjóléti alap- és szakellátás. Ezekre kell megoldást találni a megelőző pártfogás intézményével.”⁹

---

⁸ 1430/2011. (XII. 13.) Kormányhatározat

⁹ [T/13091. számú törvényjavaslat indokolással - Az egyes törvényeknek a gyermekek védelme érdekében történő módosításáról \(jogkodex.hu\) letöltés ideje: 2023. április 29.](#)

A jogalkotó célja egy olyan jogintézmény megalkotása volt, amely a gyermekvédelmi rendszerbe illeszkedve alkalmas arra, hogy a bűncselekményt vagy szabálysértést elkövető gyermek, - és fiatalok út segítse abban, hogy a továbbiakban ne kövessen el újabb devianciákat.

A törvényjavaslat a megelőző pártfogás bevezetésének indokaként a következőket emeli ki: „a gyermekkorúak esetében a pártfogó felügyelethez hasonló jellegű eszközök alkalmazására, több terület szakemberei által lehetővé váló szorosabb ellenőrzésre és felügyeletre jelenleg nincs lehetőség a gyermekvédelemben, főként megfelelő szakértelem hiányában. Költséghatékony megoldás, ha ezt a pártfogó felügyelői szolgálatnál (továbbiakban: PFSZ) meglévő szakértelmet - a gyermek- és fiatalok a bűnözői életpályáról való eltérítése érdekében - hasznosítjuk a védelembe vételi eljárásban. Ezáltal a büntetőjogi vagy elzárással sújtható szabálysértési jogi, tényállásszerű magatartást megvalósító gyermekkorúak esetében a védelembe vételi eljárás hangsúlyos szerepének megtartása mellett, a PFSZ közreműködő, támogató szerephez jut az alábbiak szerint.”¹⁰

A büntetőjogrendszert megvizsgálva a fiatalok tekintetében találhatunk olyan eszközöket, amelyek a fenti célt szolgálják, ugyanakkor a gyermekek vonatkozásában kizárólag a védelembe vételi eljárás elrendelése jelenthetett megoldást.

A törvényjavaslat meghatározta továbbá a megelőző pártfogó fogalmát, és a gyermekvédelmi gondoskodás körébe tartozó hatósági intézkedések körét kiegészítette a megelőző pártfogás elrendelésének lehetőségével is.

2014. december 31-ig az elhúzódó büntetőeljárások során a fiatalok nem kaptak megfelelő intézményes segítséget és támogatást a bűnismétlés elkerülése és a társadalomba való beilleszkedés tekintetében. A megelőző pártfogás révén lehetőség nyílik már a gyanúsítást megelőzően - a gyermekjóléti szolgálatok és a pártfogó segítségével - a fiatalok személyre szabott bűnmegelőzési szempontú gondozására.¹¹

---

¹⁰ i.m. T/1309. számú törvényjavaslat

¹¹ BERTALDÓ András: Fiatalok terheltek a büntetőeljárásban. 2022. Wolters Kluwer. elérési út: [Jogtar® \(jogtar.hu\)](http://Jogtar®(jogtar.hu))

A megelőző pártfogás gyermekvédelmi rendszerben történő elhelyezése mellett és ellen is hozhatók fel érvek.

Pálvölgyi Ákos a tanulmányában a korai bűnmegelőzést helyezte a középpontba, kiemelve azt, hogy akkor jól időzített a bűnmegelőzés, ha már magát a bűncselekmény elkövetését megelőzi, és nem arra reagál utólag. Álláspontja szerint a jól időzítettség a fiatalkorban lehet eredményes, hiszen ekkor az egyén még a bűncselekmény elkövetése előtt áll, személyisége formálható, nevelhető. Tanulmányában a megelőző pártfogást nem a gyermekvédelmi rendszerben képzelel el, hivatkozva arra, hogy a bűnelkövetés elsősorban az igazságügy és a belügy területére tartozik, mindamelllett a két rendszert megfelelően össze kell hangolni. *Pálvölgyi Ákos* a megelőző pártfogó felügyelet szabályozását a közvetítői eljárás és a kábítószerfüggők elterelése analógiájára szabályozná úgy, hogy az eljárás a terhelt és a törvényes képviselője önkéntes részvételével történne, azzal, hogy lehetővé válna a büntetőeljárás ügyész általi felfüggesztése, illetve a magatartási szabályok betartása és teljesülése esetén az eljárás megszüntetése.¹²

Dávid Lilla a megelőző pártfogás bevezetése előtt úgy foglalt állást, hogy a megelőző funkció érvényre juttatásában a védelemben vétel kötelező esetei körének bővítése lenne a jó megoldás, a megelőző pártfogás létrehozása nélkül. Tanulmányában kifejti, hogy a speciálpreventív szempontok érvényesülését a védelemben vétel keretében az egyéni igényeknek megfelelő beavatkozás segítené elő. A szülők számára megállapítható kötelezettségek által már a büntetőeljárás és a szabálysértési eljárás kezdetén megkezdődhetne az érdemi beavatkozás. A gyermek, illetve a fiatal kötelező védelemben vétele által a családgondozó az érintettek együttműködési hajlandóságáról beszámolna a pártfogó felügyelőnek, aki a környezettanulmány vagy a pártfogó felügyelői vélemény elkészítése után javaslatot tehetne a pártfogó felügyelet időtartamára vagy a magatartási szabályokra. A gyermek ellenőrzéséhez és felügyeletéhez szükséges szakértelmet pedig a gyermekvédelmi rendszer biztosítaná.¹³

Buza Gábor Attila tanulmányában a megelőző pártfogás szabályozásának kétféle modelljét vázolja fel. Az első modell szerint az elrendelésre a bűncselekmény elkövetése előtt kerülne sor. Ebben az

---

¹² PÁLVÖLGYI Ákos: A megelőző pártfogás, mint a bűnmegelőzés egyik lehetséges eszköze. *Büntetőjogi Szemle* 2012/2. 29-34.

¹³ DÁVID Lilla: Megelőző pártfogás vagy védelemben vétel? *Állam-és Jogtudomány* 2013. 54/3-4. 41-54.

esetben a gyámhatóság rendelkezne a megelőző pártfogás elrendeléséről. Problémaként vetette fel, hogy melyek lennének azok a magatartások, amelyek megvalósulása esetén sor kerülhetne a megelőző pártfogás elrendelésére. Kiemeli, hogy ha bűncselekmény gyanúja merül fel, akkor büntetőeljárás indul. A megelőző pártfogás elrendelésének feltétele lenne a veszélyes cselekmények elkövetése, azonban annak köre nehezen meghatározható. Amennyiben nevelési eszközként szabályozná a jogalkotó a megelőző pártfogást, akkor felmerül a hatósági szabályozás érvényesítésének szükségessége. A második modell esetében az ügyész vagy a bíróság rendelhetné el a megelőző pártfogást, a már megindult büntetőeljárásban. Ügyészi elrendelés esetén Buza Gábor Attila megkövetelné a megalapozott gyanú meglétét. Az intézkedés elrendelését ebben az esetben megelőzné a pártfogó felügyelő által elkészített környezettanulmány, amelyre akkor kerülne sor, ha a fiatakorút már gyanúsítottként kihallgatták. Az elrendelés folyamatát a következőképpen írja le a szerző: a nyomozóhatóság a gyanúsított kihallgatást követően előterjesztéssel élne az ügyész felé a megelőző pártfogás elrendelésére és a magatartási szabályok előírására. Az ügyész mérlegelési jogkörében döntene az elrendelésről. A bíróság általi elrendelés esetén az ügyészség indítványára a nyomozási bíró döntene az elrendelésről. Búza Gábor Attila a javaslatában a büntetőeljárás rendszerébe illesztve szabályozná a megelőző pártfogást.¹⁴

Gyolcs Judit egy fókuszcsoporthoz tartozó kutatás eredményét értékelve arra az álláspontra jutott, hogy az „előzetes pártfogás” bevezetése által a minél korábbi beavatkozás lehetőségét tudnánk megteremteni. Az időmúlásnak főképp a fiatakorúak esetében van kiemelkedő jelentősége, mivel személyiségük gyorsan változik, éppen emiatt hordoz magában veszélyt a határozathozatal és a végrehajtás között eltelt hosszabb idő, ugyanis ezalatt már elkezdődhet a fiatakorú kriminális karrierje. Megoldási javaslatában kiemeli, hogy pártfogás alá lehetne vonni a még nem bűnelkövető, de kriminálisan veszélyeztetett fiatakorúakat, illetve azokat, akik már a büntető igazságszolgáltatás rendszerébe bekerültek. A megelőző pártfogót a gyermekvédelmi rendszer szakembereként vázolja fel, aki az eljárás megindulásakor környezettanulmányt készítene. Az előzetes pártfogás során a pártfogó rendszeres kapcsolatot tartana a fiatakorúval, annak családjával, az iskolával, a gyermekvédelem és az igazságszolgáltatás intézményeivel. A pártfogó felügyelő a jelzéssel, illetve a rendszeres írásbeli beszámolókkal dokumentálná a fiatakorú életében bekövetkező változásokat. A

---

¹⁴ BUZA Gábor Attila: A megelőző pártfogó felügyelet. *Belügyi Szemle* 2015. 63/4. 94-96.

gyors és nevelő jellegű intézkedésekkel jobban megvalósulna a gyermek mindenk felett álló érdeke is.¹⁵

Kerezsi Klára véleménye szerint a megelőző pártfogás büntető-igazságszolgáltatási intézményként történő kialakítása ellentétes a gyermeki jogokkal, illetve az ártatlanság védelméhez való joggal, eszközrendszerében sem illeszkedik a büntető-igazságszolgáltatás rendszerébe.¹⁶

IV. A megelőző pártfogás és a bűnmegelőzés kapcsolata

A bűnmegelőzés a bűnözés és a bűnözéstől való félelem elleni állami és nem állami beavatkozások összessége, a bűnözés társadalmi és egyéni okainak, valamint a bűnelkövetés feltételeinek befolyásolására alkalmas stratégiák és eszközök rendszere.¹⁷ A bűnmegelőzés többféle síkon értelmezhető. Egyrészt megjelenik a mindennapi életben, amikor, mint egyének a személyünk és tulajdonunk védelme érdekében járunk el. Másrészt megjelenik, mint a kriminológia része azáltal, hogy a bűncselekményhez vezető okfolyamtok feltárására és a bűnelkövetési folyamat megelőzésére irányul. Ezen kívül meg kell említeni a bűnmegelőzési politikát, mint szakpolitikát is, melynek a bűnözésre, mint tömegjelenségre kell hatást gyakorolnia.

IV.1. Bűnmegelőzés csomópontjai hazánkban

A hazai bűnmegelőzés történetében kiemelkedő kriminálpolitikai reformprogramra került sor 2002-ben. A reform főbb elemei a pártfogó felügyeleti rendszer átalakítása, az áldozatvédelmi törvény megalkotása és a bűnmegelőzési politika intézményesítése volt. Az országgyűlés 2003-ban fogadta el a *Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiáját*.¹⁸ A bűnmegelőzéssel kapcsolatos állami feladatokat koordinálására létrejött az Országos Bűnmegelőzési Bizottság. A Stratégia öt kiemelt kriminalitási

---

¹⁵ GYOLCS Judit: A fiatakorúak pártfogó felügyelete végrehajtásának időproblémái. In BÍRÓ Endre: Jogágazat születik...A gyermeki jogokról és érvényesülésükről Magyarországon. *Gyermekjogi Műhelytanulmányok -1.(Jogismereti Alapítvány 2010.)* 47.

¹⁶ KEREZSI i.m. 2015

¹⁷ BARABÁS Tünde - IRK Ferenc - KOVÁCS Róbert : Félelem, bűnözés és bűnmegelőzés Európa öt nagyvárosában. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet 2005.

¹⁸ 115/2003.(X.28.) egy határozat

probléma (gyermek-és fiatalkori bűnözés, városi biztonság, családon belüli erőszak, áldozattá válás és a bűnismétlés) mentén fogalmazta meg a cselekvési pontokat. ¹⁹

A Kormány 2012-ben elfogadta a *Felzárkózási Stratégiát*, melynek célkitűzései a bűnmegelőzés, a romaintegráció, a mélyszegénység, valamint a gyermekszegénység leküzdése volt. A stratégia 2012-2014-es években történő végrehajtására vonatkozó kormányhatározatban a gyermekvédelemben kapott fő helyet a megelőző pártfogás újonnan kodifikált intézménye által, amely célul tűzte ki a bűnmegelőzési intézkedések hatékonyságának növelését, a bűnismétlés minél korábbi szakaszban történő megelőzését.²⁰

2013-ban új stratégia váltotta fel a Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiáját, mégpedig a *Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia*. A Stratégia a 2013-2015. évekre vonatkozóan kiemelt területként jelöli meg a gyermek-és ifjúságvédelmet. Beavatkozási célként a nevelési-oktatási intézményeket jelöli meg, illetve kiemelt szerepet kap a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetése is. A Stratégia a T/13091. számú törvényjavaslat indokolásában megfogalmazott, a megelőző pártfogás bevezetésére alapot adó okok, valamint a közösségi foglalkoztatók kialakításának terve szintén megtalálható a Stratégiában.

A *Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia 2016-2017. évekre* szóló intézkedési tervéről szóló 1166/2016. (IV. 6.) Korm. határozat 4.1 és 4.2. pontjában foglalt bűnismétlés megelőzése területén célkitűzésként szerepel a fiatalok és fiatal felnőtt pártfogoltak, illetve a megelőző pártfogás alatt álló gyermekeket célzó csoportfoglalkozások kormányhivatali gyakorlatba történő beépítése.

A *Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia 2020-2021. évekre* szóló intézkedési tervéről szóló 1585/2019. (X. 16.) Korm. határozat a gyermek- és ifjúságvédelem terén a gyermekek bűnmegelőzési ismereteinek fejlesztésére helyezi a hangsúlyt, főképp a felzárkózási programok, a nevelési-oktatási intézmények pedagógusainak bűnmegelőzési szempontú továbbképzései által.

---

¹⁹ BORBÍRÓ Andrea -GÖNCZÖL Katalin-KEREZSI Klára-LÉVAY Miklós: *Kriminológia*. Budapest 2019. Wolters Kluwer Hungary Kft. 826.

²⁰ KEREZSI Klára - KOVÁCS Krisztina - PÁRKÁNYI Eszter - SZABÓ Judit: A pártfogó felügyelet szerepe a bűnmegelőzésben, különös tekintettel a jogintézmény tervezett változásaira *Kriminológiai Tanulmányok* 2015. Budapest 52. Országos Kriminológiai Intézet 154.

Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia 2022-2023. évekre vonatkozó intézkedési tervéről szóló 1878/2021. (XII. 6.) Korm. határozat kiemelten foglalkozik a bűnmegelőzési képzést biztosító programok, módszertanok és tananyagok készítésével, a gyermek- és ifjúságvédelmi kampányok folytatásával, illetve a javítóintézeti növendékek reszocializációjával.

IV.2. Elsődleges bűnmegelőzés

Kriminológiai szempontból az elsődleges bűnmegelőzés alatt az egész társadalomra kiterjedő struktúrákra, illetve a deviáns viselkedésformákra adott prevenciós eszközöket értjük. Az elsődleges megelőzés alatt azokat az állami tevékenységeket értjük, amelyek a lakosság biztonságérzetét javítják és fékezik a devianciák társadalmi reprodukcióját. Ezek főleg segítő jellegű szolgáltatások, amelyek az állampolgárok életébe való beavatkozás nélkül fejtik ki a bűnmegelőzési céljukat a társadalmpolitika eszközeivel, főképp a családok szociális biztonságának megteremtésével, a gyermeknevelés és a családi élet támogatásával.²¹

Gyermekvédelmi szempontból az elsődleges bűnmegelőzés alatt a pénzbeli- és természetbeni ellátásokat, valamint a gyermekjóléti szolgáltatást értjük.

A gyermekvédelem célja, hogy az állam és az önkormányzatok különböző ellátásokkal és intézkedésekkel segítse a gyermekek jogainak védelmét, a gyermekek legfőbb érdekeinek érvényesülését, illetve a pénzbeli és természetbeni ellátások nyújtása által támogassa az arra rászoruló családokat, kiemelten foglalkozzon a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésével, és a már kialakult veszélyeztetettség megszüntetésével.

IV.3. Másodlagos bűnmegelőzés

A másodlagos bűnmegelőzés eszközrendszere már továbblép az elsődleges bűnmegelőzésén, és középpontjában a már kialakult veszélyeztetettség megszüntetése áll. A másodlagos megelőzésnél már olyan enyhébb devianciák jelennek meg, amelyek nagyon közel állnak a bűnözői magatartáshoz. Megjelennek az elkövetővé válás kockázatát jelentő tényezők, például a bűnözői környezetben

---

²¹ BARABÁS A. Tünde: Kriminológia ma, Dialóg Campus Budapest 2020. 17-18.o.

nevelkedő gyermek. A veszély ugyan már közvetlennek tekinthető, de a büntető jellegű kényszerintézkedés alkalmazásának még nincs helye.²²

A gyermekvédelem célja ebben az esetben a védelembé vétel és a megelőző pártfogás intézkedésének elrendelésével annak megakadályozása, hogy a kriminálisan veszélyeztetett gyermek vagy fiatalok a jövőben ne kövessen el újabb bűncselekményeket. Mindezen célt segíti elő a megelőző pártfogás keretében a megelőző pártfogó felügyelővel történő rendszeres kapcsolattartás, a megfelelő magatartási szabályok előírása és az egyéni gondozási és nevelési terv is.

IV.4. Harmadlagos bűnmegelőzés

A harmadlagos bűnmegelőzés során a már elkövetett bűncselekményre reagálva olyan intézkedéseket sorolhatunk ide, melynek a célja az ismételt bűnelkövetés megakadályozása. A fő feladat itt az elkövetők visszaesésének megakadályozása, melynek érdekében büntetőjogi eszközöket lehet alkalmazni. Kriminológiai szempontból a bűnmegelőzési cél ebben az esetben a diverzió, a pártfogó felügyelet és az alternatív szankciók által érhető el.

A gyermekvédelmi szakellátások közül ide tartozik a speciális gyermekotthon, a speciális lakásotthon, a gyermekotthon speciális csoportja. Ezen szakellátási formák speciális ellátást biztosítanak a kettős szükségletű, illetve a súlyos pszichés, vagy a súlyos disszociális tüneteket mutató, a pszichoaktív szert használó és az emberkereskedelem áldozatává vált gyermekeknek.

A büntető anyagi-és eljárásjogi jogintézményeket egészíti ki a gyermekvédelmi rendszerben megjelenő megelőző pártfogás jogintézménye, melynek alapja a bűnmegelőzési szempontú kockázatértékelés magas foka.²³

A megelőző pártfogás és a bűnmegelőzés kapcsolatának vizsgálata során a Gyvt. szerinti veszélyeztetettségéből kell kiindulnunk, mely szerint a veszélyeztetettség „olyan - a gyermek vagy

---

²² BARABÁS (2020) i.m. 17.o.

²³ HERKE-FÁBOS Barbara Katalin: A megelőző pártfogás szerepe a bűnmegelőzésben. University of Debrecen, *Párbeszéd*, 2018, 5/1. 11.

más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza”.²⁴

A családi élet nem megfelelő működéséből eredő hiányosságok pótlására a gyermekvédelem ellátórendszerének igénybevétele és hatósági intézkedés válhat szükségessé, mert a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődése a családjában nem megfelelően biztosított. A veszélyeztetettség egy folyamat, melynek hátterében számos tényező állhat, például zavar a család életében, laza kötődés a családhoz, érzelmi kötődés hiánya, szülői modell hiánya, konfliktusok és a nem megfelelő kommunikáció a családban, a nem megfelelő nevelés vagy épp a nevelés hiánya. A gyermekvédelmi jelzőrendszer a problémák időbeni felismerésére és a gyermek veszélyeztetettségének korai felismerésére szolgál. ²⁵

V. A megelőző pártfogó felügyelet szabályai

A megelőző pártfogás jogintézménye a Gyvt. 68/D. §-ába került elhelyezésre. Rendszertani elhelyezését jól tükrözi, hogy a Gyvt. VIII. fejezetében, a védelembe vétel keretében kerül sor a szabályozására. Ezt erősíti meg a Gyvt.-hez fűzött indokolás is, mely szerint „a megelőző pártfogás mindig a védelembe vételi eljárás keretében, annak specifikus kiegészítéseként kerül alkalmazásra...”.

V.1. Elrendelés feltételei

A megelőző pártfogásban, mint gyermekvédelmi eljárásban részt vesz a gyámhatóság, a pártfogó felügyelő és a gyermekjóléti központ is. A gyámhatóság dönt a határozatában a megelőző pártfogó felügyelet elrendeléséről, emellett annak végrehajtásáért is felelős. A pártfogó felügyelő feladata környezettanulmány, illetve a gyermek veszélyeztetettségének bűnmegelőzési szempontú kockázatértékelésének elkészítése, emellett a magatartási szabályokra javaslatot tesz, és a végrehajtásban is közreműködik. Fontos szerepe van a pártfogó felügyelőnek a megelőző pártfogás

---

²⁴ Gyvt. 5.§ n) pont

²⁵ BARABÁS (2020) i.m. 87.

megszüntetésében is, ugyanis javaslatára a gyámhatóság megszüntetheti azt. A gyermekjóléti központ feladata a környezettanulmány elkészítése, és a pedagógiai szakvélemény megküldése a Pártfogó Felügyelői Szolgálatnak. A környezettanulmány elkészítése során a gyermekjóléti központ és a pártfogó felügyelő közösen is eljárhat.

A megelőző pártfogás elrendelésére két esetben kerülhet sor, egyrészt a már fennálló védelemben vétel mellett, másrészt a bűncselekmény vagy elzárással is sújtható szabálysértés miatt indult védelemben vételi eljárásban.

A nyomozó hatóság, illetve a szabálysértési hatóság jelzéssel él a gyámhatóság felé, amennyiben a gyermek bűncselekményt vagy elzárással is sújtható szabálysértést követett el. Fontos kiemelni, hogy a jelzéssel élő hatóság nem tesz konkrét javaslatot a megelőző pártfogás elrendelésére. A gyámhatóság a jelzést követően dönt arról, hogy mely intézkedés meghozatala a legmegfelelőbb, azaz kizárólag védelemben vételi eljárás megindítását rendeli el, vagy a védelemben vételi eljárás megindításával egyidejűleg megelőző pártfogást is elrendel-e.

A gyámhatóság megkeresi a Pártfogó Felügyelői Szolgálatot, ha bűncselekmény vagy elzárással is sújtható szabálysértés miatt indult védelemben vételi eljárás is, vagy a gyermek már védelemben vétel alatt áll. Amennyiben a gyermek már védelemben vétel alatt áll, a gyámhatóság megküldi a védelemben vételt elrendelő határozatot a Pártfogó Felügyelői Szolgálatnak, továbbá a gyermekjóléti központnak is megküldi a megelőző pártfogás elrendelésére vonatkozó javaslatát.

Amennyiben megállapítást nyer a kockázatértékelés során a veszélyeztetettség magas kockázati szintje, a gyámhatóság köteles - mérlegelés nélkül- elrendelni a megelőző pártfogást.

A veszélyeztetettség közepes fokának megállapítása esetén a gyámhatóság az eset összes körülményeinek vizsgálata és mérlegelése után, figyelembe véve a szülő vagy törvényes képviselő kérelmét és a család-vagy gyermekjóléti központ javaslatát is, dönt a megelőző pártfogás elrendeléséről, vagy mellőzéséről. Amennyiben a gyámhatóság mellőzte az elrendelést, fél év múlva felül kell vizsgálnia a döntést, melynek során a család-és gyermekjóléti központ véleményét ismételten beszerzi, illetve megkeresheti a pártfogó felügyelői szolgálatot is a kockázatértékelés

ismételt elvégzése érdekében. Ha a kockázatértékelés alacsony fokú, a gyámhatóság mellőzi a megelőző pártfogás elrendelését.²⁶

Az elrendelő határozatban a gyámhatóság kötelezi a gyermeket és a szülőt a pártfogó felügyelővel való együttműködésre, meghatározott időközönként való személyes találkozásra.

A megelőző pártfogás elrendeléséről szóló határozatot a gyámhatóság megküldi a fővárosi és megyei kormányhivatalnak, a megelőző pártfogó felügyelő kijelölése céljából.

A gyámhatóság tájékoztatja továbbá a megelőző pártfogás elrendeléséről azt a hatóságot, amelynek a jelzése alapján indult az eljárása.

V.2. A Pártfogó Felügyelői Szolgálat feladata az elrendelése során

A Pártfogó Felügyelői Szolgálat feladata a környezettanulmány és az érintett gyermek veszélyeztetettségének bűnmegelőzési szempontú kockázatértékelésének elkészítése. A pártfogó felügyelő az eljárása során jogosult a környezettanulmány és a kockázatértékeléshez szükséges adatokat megismerni.

A *környezettanulmány* részletes szabályait a 8/2013. (VI.29.) KIM rendelet tartalmazza. A rendelet szerint a környezettanulmány III. része tartalmazza a gyermek korábbi normaszegéseinek, büntetőeljárásának, szabálysértési eljárásának, iskolai konfliktusának adatait, emellett feltárja a gyermek lakókörnyezetére, családi körülményeire, oktatási részvételére, baráti kapcsolataira, fizikális és mentális állapotára, gondolkodási és viselkedési mintáira vonatkozó ténymegállapításokat, illetve ezeknek a tényezőknek a kockázati szempontú értékelését.

A környezettanulmány VI. része tartalmazza a gyermek bűnmegelőzési szempontú kockázatértékelését, amely háromfokú skálán történő kockázati besorolást jelent.

---

²⁶ HERKE-FÁBOS Barbara Katalin: A megelőző pártfogás helye a gyermekvédelemben? *Jura*, 2020/3. 25-38.

A veszélyeztetettség magas foka esetén a környezettanulmány VI. részében kerül sor a pártfogó felügyelővel való kapcsolattartás gyakoriságának, és a magatartási szabályokra vonatkozó javaslatok rögzítésére.

A gyámhatóság közigazgatási eljárás keretében dönt a megelőző pártfogás kérdésében. A megelőző pártfogás elrendelése tárgyában tárgyalást tart, melynek során meghallgatja a gyermeket, a szülőket és a család-és gyermekjóléti központ esztmenedzserét. A pártfogó felügyelő kötelező meghallgatása csak a magas fokú kockázatértékelés esetén áll fenn.

A tárgyaláson a pártfogó felügyelő a környezettanulmány és kockázatértékelés alapján, a bűnmegeelőzési szempontú veszélyeztetettségének magas foka esetén javaslatot tesz a megelőző pártfogó felügyelővel történő személyes találkozás gyakoriságának meghatározására, illetve a magatartási szabályokra, továbbá a magatartási szabályok megvalósításához javasolt intézményeknek, személyeknek az igénybevételére.

A veszélyeztetettségének közepes foka esetén a javaslatétel a megelőző pártfogó felügyelővel történő személyes találkozás gyakoriságára és a magatartási szabályokra terjed ki.

A gyámhatóság a megelőző pártfogás elrendelése esetén a magatartási szabályokat a család- és gyermekjóléti központ és a megelőző pártfogó javaslatai alapján határozza meg.

A magatartási szabályok kiterjedhetnek különösen a gyermekkel kapcsolatot fenntartó személyekre, illetve azokra, akikkel történő kapcsolattartás a gyermek érdekével ellentétben áll, a szabadidős tevékenységekre, az indokolt életvezetési változtatásokra és az ehhez vezető feladatokra. A megelőző pártfogó az általa javasolt magatartási szabályok körében előnyben részesíti a viselkedéskorrekciós, illetve kompetenciafejlesztésre irányuló csoportos vagy egyéni foglalkozásokat (például agresszióhelyettesítő tréning, szociális készségfejlesztő tréning, munkaerő-piaci tréning), valamint a közösségi jóvátételi, a sérelem okozását tudatosító programokat, továbbá a helyreállító technikákat (konferenciamódszerek, mediáció, egyéb közösségi konfliktuskezelési technikák).²⁷

---

²⁷ POLT Péter- MISKOLCZI Barna- VIDA József-KARNER Zsanett (szerk): Nagykomentár a büntetőeljárásról szóló törvényhez. Budapest. Wolters Kluwer 2022. elérési út: [Jogtár® \(jogtar.hu\)](http://jogtar.hu)

Ha a fiatakorúval szemben a megelőző pártfogás elrendelésével párhuzamosan büntetőeljárás is folyik, akkor az *összefoglaló pártfogó felügyelői véleményben* szerepelnek a megelőző pártfogás során keletkezett, a büntetőügyben eljáró hatóságok számára a fiatakorúra vonatkozó hasznos információk.

A büntetőeljárás során, ha a fiatakorúval szemben a védelembe vétele körében megelőző pártfogás elrendelésére került sor, a vádemelés előtt az ügyészség, azután a bíróság *összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény* beszerzését rendeli el.²⁸

Ha a párhuzamosan folytatott büntető- és gyermekvédelmi eljárásokban pártfogó felügyelői vélemény és megelőző pártfogó felügyelői jelentés készült, akkor a vádemelés előtt az ügyészségnek, azt követően a bíróságnak *összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény* beszerzését kell elrendelni. Az *összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény* a Be. 203. § (1)-(2) bekezdésében foglaltakon túl tartalmazza a megelőző pártfogás végrehajtásának eredményére vonatkozó megállapításokat, amelynek keretében a pártfogó felügyelő kitér a fiatakorú együttműködési hajlandóságára és a megállapított magatartási szabályok betartására. Az *összefoglaló pártfogó felügyelői vélemény* kötelező tartalmi kelléke a fiatakorúval szemben egyedi magatartási szabály vagy kötelezettség elrendelésére tett pártfogó felügyelői javaslat, amellyel kapcsolatban a pártfogónak arra is ki kell térni, hogy a kilátásba helyezett magatartási szabályok vagy kötelezettségek teljesítését a fiatakorú vállalja-e, és képes-e azt teljesíteni, illetve a sértett hozzájárul-e a részére adandó jóvátételhez.²⁹

V.3. Felülvizsgálat

A megelőző pártfogás elrendelése határozatlan időre történik, figyelembe véve, hogy nem lehet pontosan előre jelezni, hogy a gyámhatósági eljárás, a család- és gyermekjóléti központ tevékenysége és a megelőző pártfogó bűnmegelőzési szempontú tevékenysége, a pártfogó és a szülők, illetve a veszélyeztetett gyermekkel történő együttműködés során milyen eredmények várhatók. A törvényi szabályozás azonban előírja, hogy a gyámhatóság a megelőző pártfogást a védelembe vétellel egyidejűleg hivatalból évente felülvizsgálja. Felülvizsgálatra kerülhet sor fél év eltelte után is, ha a megelőző pártfogó felügyelő vagy a gyermekjóléti központ javasolja. A

---

²⁸ Be. 685. §

²⁹ POLT-MISKOLCZI-VIDA-KARNER (2022) i.m.

gyámhatóság a felülvizsgálat során tárgyalást tart. A tárgyaláson a megelőző pártfogó felügyelő javasolhatja a megelőző pártfogás fenntartását vagy megszüntetését, szükség esetén új magatartási szabályok meghatározását is.

A megelőző pártfogó felügyelő a felülvizsgálat során a gyámhatóság megkeresésére a megelőző pártfogás eredményességéről összegző jelentést készít.

A gyámhatóság határozattal dönt a felülvizsgálat kérdésében, ha a védelembe vételt megszünteti, a megelőző pártfogás sem tartható fenn tovább.

A gyámhatóság akkor szünteti meg a megelőző pártfogást, ha annak célja megvalósult vagy a gyermek magatartása kedvező irányba változott. Ebben az esetben a gyámhatóság dönthet úgy, hogy a védelembe vételt és a megelőző pártfogást is megszünteti, vagy éppen a megelőző pártfogás megszüntetése ellenére a védelembe vételt fenntartja.

Ha a gyámhatóság a megelőző pártfogást és a védelembe vételt nem szüntette meg, a következő felülvizsgálat határidejét meghatározza. Felhívja a gyermekjóléti központot az új egyéni gondozási-nevelési terv elkészítésére, amennyiben indokolt a pártfogó felügyelőt, valamint a gyermekjóléti központ esetmenedzsert is felhívja a közös együttműködésre.

A megelőző pártfogás megszüntetésének oka lehet, ha a gyámhatóság más gyermekvédelmi hatósági intézkedést rendel el, mert a gyermek veszélyeztetettsége a jelenlegi családi környezetben való nevelkedése mellett nem szüntethető meg. Ha a gyámhatóság a gyermekkorú vagy fiatalkorú ideiglenes hatályú elhelyezése, vagy nevelésbe vétele iránt intézkedik, a megelőző pártfogó felügyelő javaslatot tesz a megelőző pártfogás fenntartására vagy mellőzésére.³⁰

Megszűnik a megelőző pártfogás, ha a fiatalkorú nagykorú válik, továbbá, ha a bíróság a fiatalkorúval szemben végrehajtandó szabadságvesztést szabott ki vagy a fiatalkorú javítóintézeti nevelését rendelte el.

---

³⁰ 8/2013. (VI.29.) KIM rendelet 19/M. § (3) bekezdés

Ha a vádemelés elhalasztása, valamint a büntetőeljárás érdemi befejezése esetén, ha próbára bocsátás vagy jóvátételi munka kerül kiszabásra, amelyhez pártfogó felügyelet, mint büntetőjogi intézkedés kapcsolódik, akkor a megelőző pártfogás, mint gyermekvédelmi intézkedés megszűnik.

VI. A megelőző pártfogó felügyelet végrehajtása

A megelőző pártfogó felügyelő feladata az elrendelt megelőző pártfogás végrehajtása. A megelőző pártfogó felügyelő a végrehajtás során folyamatosan ellenőrzi, hogy a gyermekkorú, illetve fiatalkorú a számára előírt magatartási szabályokat betartja-e. Figyelemmel kíséri továbbá, hogy a gyermekkorú, fiatalkorú és a szülő milyen módon és mennyire együttműködő a pártfogó felügyelővel. A megelőző pártfogás eredményességének érdekében a legfontosabb kitűzött cél a bűnmegelőzési kockázati tényezők csökkentése, melynek elősegítése a megelőző pártfogó felügyelő kiemelt feladata.

A megelőző pártfogó felügyelő munkája során a család- és gyermekjóléti központ esetmenedzserével, a gyermekvédelmi gyámmal együttműködve jár el. A megelőző pártfogó felügyelő és az esetmenedzser folyamatosan egyeztet a magatartási szabályok végrehajtása során az alkalmazott esetkezelési módszerekről, amennyiben a végrehajtást befolyásoló körülmények megváltoznak, kölcsönösen értesítik egymást.

A megelőző pártfogó felügyelő a gyámhatóság megelőző pártfogást elrendelő határozatának véglegessé válásáról szóló értesítés után felhívja a gyermekkorút vagy fiatalkorút, illetve szülőjét, hogy a megjelölt időpontban és helyen keresse fel *egyéni meghallgatás* céljából. Az egyéni meghallgatáson a megelőző pártfogó felügyelő a gyermekkorút vagy fiatalkorút, illetve szülőjét tájékoztatja a megelőző pártfogás céljáról, a megelőző pártfogást elrendelő határozatban előírt magatartási szabályok tartalmáról, megszegésének következményeiről, továbbá arról, hogy a megelőző pártfogó felügyelővel milyen módon és milyen gyakorisággal kell kapcsolatot tartani. A kapcsolattartás helye gyermek esetén a gyermek lakóhelye.

A megelőző pártfogó felügyelő *egyéni pártfogási tervet* készít a megelőző pártfogás végrehajtása érdekében. Az egyéni pártfogási terv elkészítése során a pártfogó felügyelő figyelembe veszi a család- és gyermekjóléti központ kijelölt eszményrendszer által készített egyéni gondozási-nevelési tervet. Az egyéni pártfogási terv tartalmazza a gyermek, fiatal, illetve a szülő megelőző pártfogó felügyelővel való kapcsolattartási kötelezettségeit, a találkozások gyakoriságát és helyét, a megelőző pártfogást elrendelő határozatban előírt magatartási szabályokat és azoknak az ellenőrzését, a család- és gyermekjóléti központ eszményrendszerével történő együttműködés kereteit, továbbá az intézményeket, személyeket, akiket indokolt igénybe venni az egyéni pártfogási terv megvalósítása érdekében.

VII. A megelőző pártfogó felügyelet kapcsolata az egyes jogágakkal

VII.1. Megelőző pártfogás- védelembe vétel - nevelésbe vétel

Amíg védelembe vétel célja a gyermek gondozásának folyamatos segítése, ellátásának szervezése és a szülői nevelés támogatása a gyermekjóléti szolgálat családgondozójának segítségével, addig a megelőző pártfogás ideje alatt a kockázatértékelés, a magatartási szabályok betartása, azaz a kontroll eszközei kapnak nagyobb szerepet.³¹

Ha a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevitelével nem tudja vagy nem akarja megszüntetni, ugyanakkor a gyermek veszélyeztetettsége nem indokolja a gyermek családból történő kiemelését, akkor a hatóság a gyermeket védelembe veszi. A védelembe vétel kötelező elrendelésének oka akkor áll fenn, ha a gyámhatóság azt észleli, hogy a szülő nem működik együtt a gyermek veszélyeztettségének megszüntetésében. Fentieket erősíti meg a bírói gyakorlat is, mely szerint a gyámhatóság feladata a védelembe vételi eljárás során annak megállapítása, hogy a gyermek veszélyeztetettsége fennáll-e,

---

³¹ KEREZSI-KOVÁCS-PÁRKÁNYI-SZABÓ (2015) i.m. 156-157.

majd ezt követően tisztázandó, hogy a veszélyeztetettség a gyermekjóléti alapellátás önkéntes igénybevételével megszüntethető-e.³²

A Gyvt. a védelembé vétel kötelező elrendelése mellett három mérlegelésen alapuló esetet is szabályoz. A gyámhatóság a kriminálisan veszélyeztetett gyermek esetében, mérlegelési jogkörében eljárva, dönt a védelembé vétel elrendeléséről. A gyámhatóság ugyanis védelembé veheti a szabálysértést elkövetett fiataikorút, a nyomozóhatóság nyomozást megtagadó határozata alapján a gyermekkorút, illetve a rendőrség, ügyészség és bíróság jelzése alapján a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított fiataikorút.

A gyámhatóság a megelőző pártfogó által készített kockázatértékelés magas vagy közepes fokára tekintettel a már fennálló védelembé vétel mellett, vagy a védelembé vétel egyidejű elrendelésével dönt a megelőző pártfogás elrendeléséről. A megelőző pártfogás elrendelése a védelembé vételhez kötött intézkedés, amely során nem kerül sor a gyermek családból történő kiemelésére.

Amennyiben a gyámhatóság a védelembé vétel felülvizsgálata során arra a megállapításra jut, hogy a gyermek veszélyeztetettségét a nem sikerült megszüntetni, mérlegelés által dönt a védelembé vétel fenntartásáról, vagy annak megszüntetéséről és más gyermekvédelmi intézkedés alkalmazásáról, amely általában a gyermek veszélyeztető környezetéből történő kiemelésével jár.

A Gyvt. 69. § (1) bekezdés b) pontja rendelkezik arról az esetről, amikor a gyámhatóság a védelembé vételt megszünteti, mert a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését vagy nevelésbe vételét rendelték el.

A védelembé vétel az ideiglenes hatályú elhelyezés vagy a nevelésbe vétel elrendelésekor már nem fenntartható, mert indokolt a gyermek a családjából történő kiemelés.

Amennyiben a gyermek az ideiglenes hatályú elhelyezés során a külön élő másik szülőjéhez vagy más személyhez került, a későbbiek során is felmerülhet a védelembé vétel szükségessége. A gyermek

---

³² Kfv.II.38.071/2015/4

nevelőszülőhöz vagy gyermekotthonba történő elhelyezése esetén már a gyermekvédelmi szakellátás szakemberei gondoskodnak a gyermek helyes irányú fejlődéséről, ellátásáról és neveléséről.³³

A nevelésbe vétel elrendelésével a védelembe vétel megszűnik, de a megelőző pártfogás nem szűnik meg automatikusan, mert a Gyvt. 69. § (5) bekezdés rendelkezik arról, hogy a megelőző pártfogás a gyermek érdekében, indokolt esetben fenntartható. Ennek indoka, hogy a megelőző pártfogás fenntartása esetén a gyermek veszélyeztetettségében pozitív irányú változás is várható. A családjából kiemelt, nevelésbe vett gyermek esetén is indokolt lehet a bűnmegelőzési szempontú felügyelet fenntartása. A nevelőszülő, vagy a gyermekotthon feladata, hogy a gyermek számára családot pótló ellátást biztosítson, a gyermekvédelmi gyám pedig ellássa a törvényes képviselőt, ugyanakkor a megelőző pártfogó felügyelő feladata a bűnmegelőzési szempontok érvényre jutattása.

Kerezsi-Kovács-Párkányi-Szabó tanulmányában aggályosnak tartja azt a helyzetet, amelyben a gyámhatóság döntése szerint a gyermek megfelelő szocializációja védelembe vétel nélkül is biztosítható, ennek ellenére mégis fennmarad a pártfogó felügyelet. Álláspontjuk szerint „a jogalkotó ennek a lehetőségnek a fenntartásával egy gyermekvédelmi rendszerünkötl idegen, tisztán kontrollfunkciót adott a gyámhatóság kezébe, ami lehetővé teszi, hogy az a családdal való kommunikációt és a támogatást mellőzve csupán a gyermek magatartásának kordában tartására koncentráljon.”³⁴

VII.2. A megelőző pártfogás és a büntetőjog

A hazai statisztikai adatok és jogalkalmazói tapasztalatok alapján kijelenthetjük, hogy a fiatalkori kriminalitás egyre fiatalabb korban jelentkezik. Ezt a tendenciát figyelembevéve került sor a büntetőjogi felelősségrevonás alsó korhatárának, 14 évről 12 évre történő szektorális leszállítására. A korhatár leszállításának indokoltságát a Btk. törvényhozói indokolása a következőkkel magyarázta: „A tizenkettő-tizennégy év közötti gyermekek körében is egyre nagyobb mértékben elterjedt az erőszakos érdekérvényesítés, ezért szükséges a büntethetőségi korhatár módosítása, a kirívóan agresszív, élet elleni bűncselekményt megvalósító gyermekkorúak büntetőjogi felelősségre vonása és egyes súlyos bűncselekményeknél a büntethetőség korhatárának leszállítása tizenkét évre. Az ilyen

---

³³ MATTENHEIM Gréta (szerk.): *Nagykommentár a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényhez*. 2017. Wolters Kluwer elérési út: Jogtar@jogtar.hu

³⁴ KEREZSI-KOVÁCS-PÁRKÁNYI-SZABÓ (2015) i.m. 157.

bűncselekményt megvalósító gyermekkorú magatartásából ugyanis arra lehet következtetni, hogy megfelelő segítség hiányában nem lesz képes a későbbiekben a társadalomba való beilleszkedésre és a törvénytisztelő életmódra, ezért a speciális prevencióhoz mindenképpen szükséges a büntetőjog eszközeinek igénybevétele.”

Az életkor és bűnözés kapcsolatát számos kriminológiai elmélet támasztja alá. Piquero³⁵ szerint a kriminalitás legtöbbször a serdülőkor korai szakaszában kezd el emelkedni, a tinédzserkor közepére éri el a csúcspontját, majd a fiatal felnőtt korra csökkenni kezd.

A Btk. 106. § (1) bekezdése szerint a büntetés és intézkedés célja kizárólag a nevelés és javítás lehet fiataalkorúak esetében. A büntetés kiszabási gyakorlat során a jogalkalmazónak azokat a büntetés kiszabási elveket kell szem előtt tartania, mely szerint a fiataalkorúak tekintetében az intézkedéseknek elsődlegessége van a büntetésekkel szemben, továbbá a szabadságelvonással járó szankciók csak végső eszközök lehetnek.

A büntető anyagi jogi szabályok értelmében a gyermekkor büntethetőséget kizáró ok. A gyermekkorú elkövető nem vonható büntetőjogi felelősségre, ugyanakkor a Gyvt-ben szabályozott hatósági intézkedések alkalmazhatóak.

A gyámhatóság a veszélyeztetettség mértékétől függően - amennyiben a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges ellátás a szülő beleegyezésével nem biztosítható - hatósági intézkedéseket (hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fennállásának megállapítása, védelembé vétel, családbafogadás, ideiglenes hatályú elhelyezés, nevelésbe vétel, nevelési felügyelet elrendelése, utógondozás és utógondozói ellátás elrendelése, valamint megelőző pártfogás elrendelése) alkalmaz.

A büntetőeljárás rendelkezései közül kiemelendő a *feltételes ügyészi felfüggesztés* jogintézménye. A feltételes ügyészi felfüggesztés a korábbi vádemelés elhalasztása jogintézményét váltotta fel. A feltételes ügyészi felfüggesztésnek akkor van helye, ha a nyomozás a fiataalkorúval szemben nyolc évnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban és a bűncselekmény

---

³⁵ Piquero, Alex R., Wesley G. Jennings and Jennifer Reingle: Criminal career paradigm. Encyclopedia of Criminal Theory, Vol.1.(Eds.F.T. Cullen, P.Wilcox) Thousand Oaks, 2010. CA: Sage, 234-244.

jellegére, az elkövetés módjára és a fiatalok személyi körülményeire tekintettel a fiatalok helyes irányú fejlődése a bírósági eljárás mellőzésével is elérhető. A felfüggesztés tartama maximálisan 3 év lehet. Az elrendeléséről az ügyészség dönt. A feltételes ügyészi felfüggesztés előtt az ügyészség pártfogó felügyelői vélemény beszerzését rendeli el, amennyiben egyedi magatartási szabályt, illetve kötelezettséget kíván előírni. A pártfogó felügyelői véleményben a pártfogó felügyelő javaslatot tesz egyedi magatartási szabály vagy kötelezettség elrendelésére és - az ügyészség rendelkezése hiányában is - kitér arra, hogy a terhelt a kilátásba helyezett magatartási szabályok vagy kötelezettségek teljesítését vállalja-e, és képes-e teljesíteni, valamint arra, hogy a sértett hozzájárul-e a részére adandó jóvátételhez. A fiatalok számára előírható külön magatartási szabályok célja, hogy mérsékelje a deviáns viselkedést okozó rizikófaktorokat.

Ha a feltételes ügyészi felfüggesztést és a megelőző pártfogás jogintézményét összehasonlítjuk, akkor tartalmukban közös elemként kiemelhető, hogy mindkettő a pártfogó felügyelővel való kapcsolattartást és együttműködést jelent, és az előírt magatartási szabályok betartása áll a középpontjában.

A kommentár szerint a feltételes ügyészi felfüggesztés esetén a külön magatartási szabályok a funkciójuk szerint lehetnek:

- erkölcsi normák és büntetőjogi szabályok fontosságának kiemelésére vonatkozó (például deviáns magatartástól, viselkedéstől eltiltás)
- korlátozó, kötelező szabályok (például meghatározott helyek látogatásának tiltása, meghatározott személyekkel való kapcsolattartás korlátozása, vagy valamilyen feladat elvégzésének előírása)
- egészségügyi, vagy a szabadidő megfelelő eltöltésével kapcsolatos (például gyógykezelésre, terápiára, drogprevenációs programra kötelezés, különböző tréningen, viselkedéskorrekciós foglalkozásokon való részvételre kötelezés) szabályok.

A fiatalok számára előírható programok, tevékenységek közül kiemelést érdemelnek:

- a szociáliskészség- és személyiségfejlesztő foglalkozások (például konfliktuskezelés, problémamegoldás, felelősségvállalás, empátia és önbizalom fejlesztés);

- a jóvátételi tevékenységek (például jóvátételi konferencia, esetmegbeszélő konferencia, vagy családi döntéshozó csoportkonferencia); vagy
- egyéb speciális szükségleteit (például pszichológiai tanácsadás, tanulást segítő program) célzó beavatkozások.³⁶

Fontos különbség azonban, hogy amíg a feltételes ügyészi felfüggesztés esetén a büntetőeljárás, annak befejezéséig nem folytatódik, addig a megelőző pártfogás során a büntetőeljárás tovább folyik.

VII.3. A megelőző pártfogó felügyelet és a családjog kapcsolata

A megelőző pártfogó felügyelet a családjogi jogintézményeken keresztül kapcsolódik a magánjoghoz, azáltal, hogy a gyermekvédelmi intézkedések érinthetik a szülői felügyeleti jogot.

A Ptk. Családjogi könyvében foglalt rendelkezéseket a Gyer. és a Gyvt. rendelkezéseivel összhangban kell alkalmazni.

A családjog és a gyermekvédelem közötti szoros kapcsolatra utal a bírói gyakorlat³⁷, mely szerint „a gyámhatóság feladata annak eldöntése, hogy szükség van-e a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedésekre; erre a polgári perben eljáró bíróság nem adhat felhívást és különösen nem adhat utasítást a gyámhatóság eljárására”.

A Gyermekjogi Egyezmény 18. cikk 1. pontja szerint „...a szülőknek közös a felelősségük a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért. A felelősség a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért elsősorban a szülőkre, illetőleg, adott esetben a gyermek törvényes képviselőire hárul. Ezeket cselekedeteikben mindenképp a gyermek mindenek felett álló érdekének kell vezetnie.”

A kommentár szerint a *szülői felügyelet* annak tartalmában számos európai jogrendszerben használt „szülői felelősség” -gel azonos intézmény: a szülők gyermekeikkel szembeni és gyermekeikért viselt felelősségét jelenti. Ebből egyúttal az is következik, hogy a szülőknek gyermekeiket illetően

---

³⁶ POLT- MISKOLCZI- VIDA -KARNER (2022) i.m.

³⁷ BH.2020. 40.

elsősorban kötelezettségeik vannak, és csak a kötelezettségeik megfelelő teljesítése esetén hivatkozhatnak érdemben gyermekeikkel kapcsolatos jogaikra.³⁸

A nevelésbe vétel érinti a szülői felügyeleti jogot, azáltal, hogy amíg a nevelésbe vétel időtartama fennáll, a szülői felügyeleti jog szünetel. A nevelésbe vétel során a gyámhatóság kiemeli a gyermeket a családból, amennyiben a gyermek fejlődését családi környezete veszélyezteti, és a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátás keretében biztosított szolgáltatásokkal, valamint a védelemben vétellel nem lehetett megszüntetni, illetve attól további pozitív eredmény nem várható, továbbá, ha a gyermek megfelelő gondozása a családján belül nem biztosítható.

A megelőző pártfogás fenntartása mellett kerül sor a nevelésbe vételre, amennyiben a szülő a védelemben vétel elrendelését megalapozó körülményekben, a szülő szándékos magatartásának okán, pozitív irányú változás nem következik be, továbbá a gyermek veszélyeztetettsége is indokolja a családból történő kiemelését.

A gyámhatóság a nevelésbe vétel elrendelésekor és egyúttal a szülői felügyeleti jog szünetelésének megállapításakor figyelemmel van a Gyvt. 7. § (1) bekezdésében megfogalmazott alapelvre, mely szerint a gyermek szüleitől vagy más hozzátartozóitól csak saját érdekében, törvényben meghatározott esetekben és módon választható el. A gyermeket kizárólag anyagi okból fennálló veszélyeztetettség miatt nem szabad családjától elválasztani.

A *kapcsolattartás* jelentőségét a Gyermekek jogi Egyezmény 9. cikk 3. pontja is kiemeli azáltal, hogy előírja az egyezményben részes államoknak, hogy tartsák tiszteletben a mindkét szülőjétől vagy a szülők egyikétől külön élő gyermeknek azt a jogát, hogy személyes kapcsolatot, közvetlen érintkezést tarthasson fenn mindkét szülőjével, kivéve, ha ez a gyermek legfőbb érdekével ellenkezik.

A Gyer. 27. § (1) bekezdése szerint a kapcsolattartás célja, hogy a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult más személyek közötti családi kapcsolatot fenntartsa, és a kapcsolattartásra jogosult szülő a gyermek nevelését, fejlődését folyamatosan figyelemmel kísérje.

---

³⁸ SZEIBERT Orsolya, In: GÁRDOS Péter, VÉKÁS Lajos (szerk.): *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Budapest, Wolters Kluwer, 2021. elérési út: [Jogtár® \(jogtar.hu\)](http://jogtar.hu)

A kapcsolattartás elsődlegesen a gyermek joga a különélő szülőjével, ugyanakkor a különélő szülő jogosultsága és egyben kötelessége is.

A Ptk. 4:178. § (3) bekezdésének értelmében a szülőnek akkor is joga van a gyermekkel kapcsolatot tartani, ha szülői felügyeleti joga szünetel, kivétel, ha a gyermek vagy a gyermekkel közös háztartásban élő hozzátartozója sérelmére elkövetett cselekmény miatt távoltartást rendeltek el, míg ennek a határozatnak a hatálya alatt áll.

A megelőző pártfogás elrendelése nem érinti a szülő szülői felügyeleti jogát és a kapcsolattartását, hiszen nem kerül sor a gyermek családból való kiemelésére. A megelőző pártfogás elrendelésére a fennálló védelemben vétel mellett, vagy pedig a védelemben vétellel együtt kerülhet sor. A Gyvt. 69. § (1) bekezdésének b) pontja szerint a védelemben vételt meg kell szüntetni, ha a hatóság elrendelte a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését vagy a gyámhatóság nevelésbe vette a gyermeket, ugyanis ekkor a gyermek családból való kiemelése történik meg, melynek során a gyermek, a gyermekvédelmi szakellátás keretében nevelőszülőhöz, vagy gyermekotthonba kerül.

Ugyanakkor a Gyvt. 69. § (5) bekezdése alapján a megelőző pártfogás a gyermek érdekében fenntartható. Az ideiglenes hatályú elhelyezés és a nevelésbe vétel elrendelése esetén a szülők szülői felügyeleti joga szünetel. A kapcsolattartás gyakorlásáról a gyámhatóság a nevelésbe vételt elrendelő határozatban dönt, figyelembe véve azt, hogy a szülőnek joga van kapcsolatot tartani gyermekével akkor is, ha a szülői felügyeleti joga szünetel.

Fentiekből következően a nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban elhelyezett, megelőző pártfogás alatt álló gyermekkel szülei a nevelésbe vételt elrendelő határozatban foglaltak szerint tarthatnak kapcsolatot.

Amennyiben a szülő részéről olyan magatartás tanúsítása merül fel, amely a gyermek érdekét súlyosan sérti, sor kerül a kapcsolattartási jog korlátozására, végső esetben pedig a megvonására is. A Gyer. 31. § (2) bekezdésére tekintettel a gyámhivatal a kapcsolattartási jogot a gyermek érdekében korlátozza, ha a kapcsolattartásra jogosult a jogával a gyermek vagy a gyermeket nevelő személy sérelmére visszaél. Visszaélésnek, felróható magatartásnak minősül az is, ha a jogosult nem a bíróság

vagy a gyámhivatal döntésének megfelelően él kapcsolattartási jogával, vagy ha ezen kötelezettségének önhibájából hat hónapig nem tesz eleget.

Itt emelném ki a szülő részéről történő felróható magatartás következményeként a Ptk. 4:124.§ (1) bekezdés a) pontját, mely szerint a gyámhatóság a nevelésbe vett gyermeket legfeljebb négy évre örökbefogadhatónak nyilvánítja, ha a szülőjének szülői felügyeleti joga nem szűnt meg és a szülő önhibájából gyermekével nyolc hónapja nem tart rendszeres kapcsolatot vagy három hónapon át semmilyen formában nem tart kapcsolatot, illetve életvitelén, körülményein nem változtat, és emiatt a nevelésbe vétel nem szüntethető meg.

VIII. A megelőző pártfogó felügyelet a statisztikai adatok tükrében

A megelőző pártfogás gyakorlati alkalmazásának eredményeit egyrészt a Központi Statisztikai Hivataltól kért egyedi adatigénylés alapján, másrészt a Pest Vármegyei Kormányhivatal Pártfogó Felügyeleti Osztályán 2023. május 9. napján a pártfogó felügyelőkkel folytatott interjú során elhangzott tapasztalatok figyelembevételével elemzem.

VIII.1. A megelőző pártfogás körében született kutatások eredményei

Herke-Fábos Barbara Katalin 2016-ban Baranya megyében végzett nem reprezentatív kutatásában³⁹ arról számol be, hogy Pécs városának Gyámügyi Osztálya 2016. júniusáig 21 alkalommal rendelt el megelőző pártfogást. 2016. júniusáig 18 esetben érkezett magas fokú, míg 10 ügyben közepes fokú bűnmegelőzési szempontú kockázatértékelés a pártfogó felügyelőtől. A megye területén működő gyámhatóságok 2015. december 31. napjáig összesen 155 alkalommal keresték meg a Pártfogó Felügyeleti Osztályt, hogy készítse el a kockázatértékelést. A megkeresések mindösszesen 39 elrendelt megelőző pártfogást eredményeztek, melyből 16 esetben közepesfokú kockázatértékelés, míg 23 esetben magas fokú kockázatértékelés alapján történt az elrendelés. A megelőző pártfogást megalapozó bűncselekmények közül főképp a lopás, garázdaság és testi sértés nagyobb aránya emelendő ki. A szerző tanulmányában megállapította, hogy megelőző pártfogás rendszere a

---

³⁹ HERKE-FÁBOS Barbara Katalin: A megelőző pártfogás hatékonysága a Baranya megyei jogalkalmazói vélemények tükrében. *Családi jog.* 2017/2. 45-52.o.

gyermekvédelmi rendszerre plusz terhet ró, ugyanakkor a kiskorúakat nem tudja olyan mértékben támogatni, mint amely a jogintézmény célja lenne.

Balogh Karolina a megelőző pártfogás témakörében végzett kutatásában⁴⁰ rögzíti, hogy 2017 és 2018 között a bűncselekmény, vagy szabálysértés elkövetése miatti védelembé vételek száma közel azonosan alakult, évente kb. 400 gyermekkorút és 750 fiatalkorút vettek védelembé, amely az összes védelembé vétel 8-9 %-át tette ki. Ezen esetek felében került sor a megelőző pártfogás elrendelésére, évente mintegy 500 gyermek tekintetében. A tanulmányban érdekességként kiemelendő az a megállapítás, hogy a megelőző pártfogás elrendelésének aránya nem követi a bűncselekményt elkövető gyermekek területi megosztását, sőt a bűnelkövetéssel magasabb számban sújtott országrészekben inkább kisebb arányban rendelik el a megelőző pártfogó felügyeletet. Ennek okaként a szerző egyrészt azt emeli ki, hogy ezekben a bűnelkövetéssel jobban fertőzött országrészekben annyira túlterhelt már maga a gyermekvédelmi rendszer is, a büntető igazságszolgáltatási rendszer mellett, hogy erőforrás (szakemberek) hiányában nem kerül nagy számban elrendelésre a megelőző pártfogás. Másik okként a szerző pedig arra utal, hogy az érintett területeken csak a legveszélyeztetettebb gyerekek kerülnek be a gyermekvédelem rendszerébe.

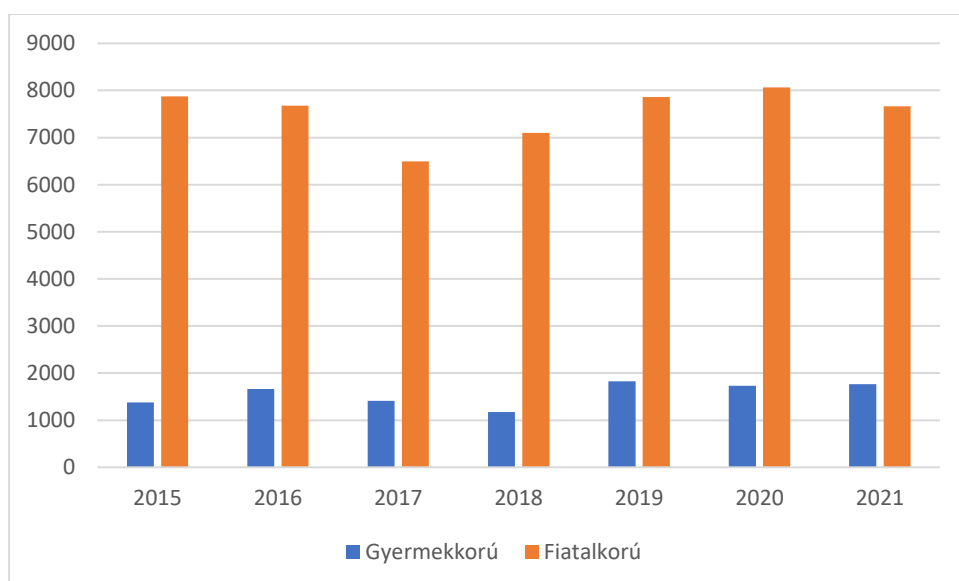
Balogh Karolina a kutatásában pártfogó felügyelőkkel, esetmenedzserekkel, gyámhivatali ügyintézőkkel is készített félig strukturált interjúkat. Az interjúkban a szakemberek problémaként jelölték meg, hogy a megelőző pártfogás végrehajtására sokszor azért nincs megfelelő idő, mert a büntetőeljárás és a szankció végrehajtása már elkezdődik, mire a megelőző pártfogás végrehajtása megkezdődik. Aggályként merült fel a szakemberek részéről a megelőző pártfogás elrendelésének alsó életkori határának hiánya. Ugyanígy gyakori esetként utaltak arra a szakemberek, hogy mire elindul a fiatal megelőző pártfogása, már betölti a 18. életévét a fiatalkorú, és megszűnik a megelőző pártfogás. Az interjúalanyok további problémaként emelték ki a gyermekvédelmi területen folyamatosan zajló fluktuációt és szakemberhiányt.

---

⁴⁰ BALOGH Karolina: „Hisz ez egy gyermekvédelmi intézkedés” A megelőző pártfogás működésének értékelése a végrehajtásért felelős szakemberek véleményének tükrében. *Kriminológiai Közlemények* 2022. 82. 99-113.

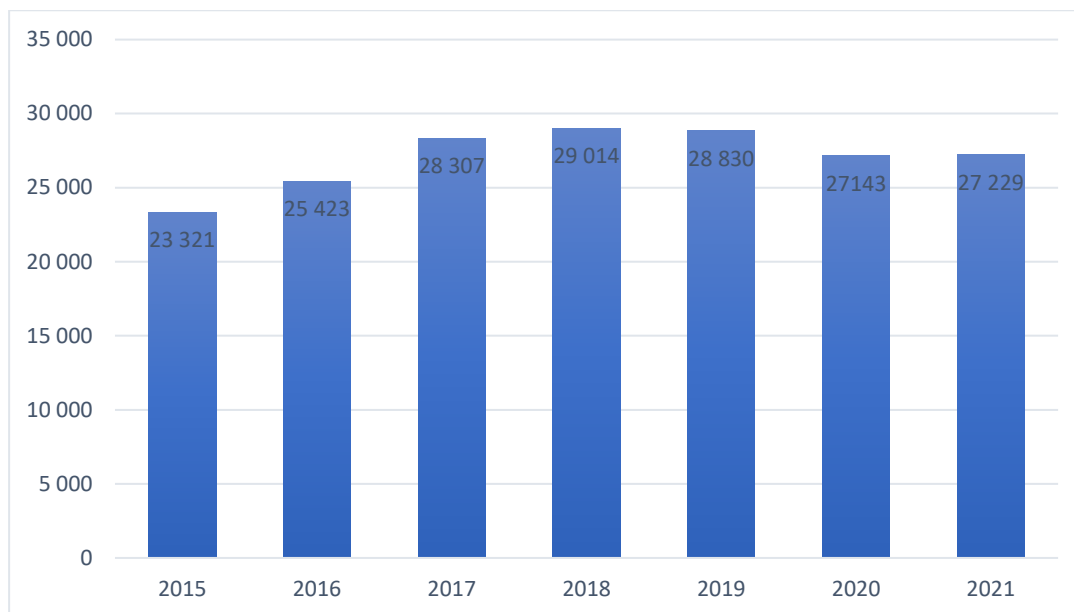
VIII.2. Statisztikai adatok és következtetések

A megelőző pártfogás hazai gyakorlatának vizsgálata körében elengedhetetlen a magyarországi statisztikai adatok bemutatása és elemzése. A szakdolgozatomban egyrészt a statisztikai adatokat a BM ENYÜBS, továbbá a Központi Statisztikai Hivatal (továbbiakban: KSH) által közzétett, nyilvános adatokból, illetve a KSH által 20230417-114759 számon igényelt egyéni adatszolgáltatás adataiból nyertem.

1. ábra- Gyermekkorú és fiatalkorú regisztrált elkövetők száma (Forrás: BM ENYÜBS, saját szerkesztés)

A statisztikai adatok körében elsőként a gyermekkorú (0-13 év) és a fiatalkorú (14-17 év) regisztrált elkövetők számát ismertetem, melyet az 1. számú ábrán jelölök. Az diagramokból jól látszik, hogy a regisztrált fiatalkorú elkövetők száma 2015-től lassan csökkent, majd 2017 után ismét lassú emelkedés jellemezte. A regisztrált gyermekkorú elkövetők száma ugyanolyan ütemű változást mutat mint, a fiatalkorúak esetében.

2. ábra A védelembe vett kiskorúak száma (Forrás: KSH, saját szerkesztés)

A védelembe vett kiskorúak száma a 2. ábra szerint 2015. év óta folyamatos emelkedést mutat.

Tekintettel arra, hogy a KSH által közzétett védelembe vett kiskorúak adatai nem tartalmaztak további szűkítést, így szükségessé vált, hogy *egyedi adatkéréssel* forduljak a hivatalhoz. A hivatal rendelkezéseimre bocsátotta a 2015 és 2021 év között a bűncselekmény és szabálysértés miatt védelembe vett gyermekkorúak és fiatalok számát, továbbá azon kiskorúak számát, területi megosztás szerint, akiknél megelőző pártfogást rendeltek el.

Megnevezés	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
A tárgyévben nyilvántartásba vett kiskorúakból: gyermekkorú által elkövetett bűncselekmény miatt védelembe vettek száma	230	240	203	217	226	175	175

A tárgyévben nyilvántartásba vett kiskorúakból: fiatalkorú által elkövetett bűncselekmény miatt védelembe vettek száma	479	524	529	512	471	358	319
A tárgyévben nyilvántartásba vett kiskorúakból: gyermekkorú által elkövetett szabálysértés miatt védelembe vettek száma	158	160	164	149	169	154	112
A tárgyévben nyilvántartásba vett kiskorúakból: fiatalkorú által elkövetett szabálysértés miatt védelembe vettek száma	249	261	229	249	266	267	246

*2013-tól járási gyámhivatali adatok.

1. táblázat A bűncselekmény és szabálysértés elkövetése miatt védelembe vett gyermek, - és fiatalkorúak száma (Forrás: KSH OSAP 1210. Jelentés a gyámhatóság tevékenységéről)

A táblázat adatai alapján megállapíthatjuk, hogy bűncselekmény miatt védelembe vett gyermekkorúak száma 2016. évtől folyamatosan csökkent. A fiatalkorúak esetén ez a csökkenés 2017. évtől figyelhető meg.

A gyermekkorúak által elkövetett szabálysértések miatt történt védelembe vétel száma 2015-től 2017-ig emelkedést mutat, majd a 2018. évben csökkent, ezt követően ismét emelkedik, végül 2021-ben 112-re csökken. A fiatalkorúak esetében ugyanez a jelenség látható a számok tükrében.

Az adatokból levonhatjuk azt a következtetést, hogy a regisztrált fiatalkorú, illetve gyermekkorú elkövetők számához képest, viszonylag alacsony a bűncselekmény, illetve szabálysértés miatt elrendelt védelembe vétel száma.

Vármegye	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bács-Kiskun vármegye	48	64	26	16	30	59	39
Baranya vármegye	43	47	36	48	79	83	89
Békés vármegye	21	18	10	8	35	61	32
Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye	239	264	243	203	296	272	256
Budapest	66	120	155	120	189	209	101
Csongrád-Csanád vármegye	30	81	53	54	34	54	39
Fejér vármegye	75	86	34	32	72	159	152
Győr-Moson-Sopron vármegye	31	17	5	13	54	19	35
Hajdú-Bihar vármegye	185	166	116	108	134	108	166
Heves vármegye	21	50	35	34	54	49	67
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye	123	117	81	78	97	79	99

Komárom-Esztergom vármegye	26	38	30	16	66	28	46
Nógrád vármegye	97	60	48	46	82	60	34
Pest vármegye	47	118	101	94	107	72	88
Somogy vármegye	68	58	73	63	107	66	93
Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye	172	248	224	160	216	221	269
Tolna vármegye	50	72	80	36	40	47	90
Vas vármegye	13	15	25	15	37	15	20
Veszprém vármegye	9	6	18	10	43	37	27
Zala vármegye	8	14	16	19	53	36	20
Ország összesen	1372	1659	1409	1173	1825	1734	1762

2. táblázat Regisztrált gyermekkorú elkövetők, elkövetések vármegyék szerint (Forrás: KSH összefoglaló táblák, STADAT, saját szerkesztés)

A 2. táblázat mutatja a regisztrált gyermekkorú elkövetők számát területi megoszlásban. Az adatok szerint a legtöbb gyermekkorú elkövetőt a fővárosban, Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében regisztráltak 2015 és 2021. év között.

Vármegye	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bács-Kiskun vármegye	315	473	335	437	466	492	378
Baranya vármegye	370	305	223	237	405	446	380
Békés vármegye	230	197	157	215	210	213	181
Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye	1116	944	876	739	990	1072	920
Budapest	908	934	1039	1076	1019	1142	1375
Csongrád-Csanád vármegye	317	636	221	430	369	300	250
Fejér vármegye	284	213	175	203	243	202	225
Győr-Moson-Sopron vármegye	180	188	184	156	266	242	248
Hajdú-Bihar vármegye	598	607	484	473	564	521	427

Heves vármegye	341	298	251	307	251	308	282
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye	456	454	331	417	312	294	304
Komárom-Esztergom vármegye	167	173	163	146	150	197	199
Nógrád vármegye	254	207	171	211	294	219	211
Pest vármegye	537	464	364	423	427	582	483
Somogy vármegye	268	254	224	282	296	326	246
Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye	783	707	642	597	668	666	717
Tolna vármegye	208	186	180	183	218	274	319
Vas vármegye	143	116	143	139	196	151	147
Veszprém vármegye	188	176	184	173	305	238	167
Zala vármegye	186	159	139	152	205	166	203
Ország összesen	7849	7691	6486	6996	7854	8051	7662

3. táblázat Regisztrált fiatalok, elkövetések vármegyék szerint (Forrás: KSH összefoglaló táblák, STADAT, saját szerkesztés)

A 3. táblázat a regisztrált fiatalok számát mutatja vármegyékre lebontva. Az adatokból jól kirajzolódik, hogy az ország észak-keleti és dél-dunántúli területein a legmagasabb a fiatalok elkövetők aránya. Különösen magas számot mutatnak a regisztrált fiatalok - hasonlóan a gyermekkorú elkövetőkhöz - Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében, Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében és a fővárosban.

A tárgyévben nyilvántartásba vett kiskorúak száma, akiknél megelőző pártfogást rendeltek el*							
Vármegye	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bács-Kiskun vármegye	26	34	35	15	15	7	17
Baranya vármegye	43	54	57	66	56	73	69
Békés vármegye	11	13	11	13	12	4	10
Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye	46	57	19	34	25	22	28
Budapest	50	54	45	44	29	33	25
Csongrád-Csanád vármegye	6	7	18	20	11	13	2

Fejér vármegye	2	4	4	8	7	1	3
Győr-Moson-Sopron vármegye	23	19	22	16	9	5	18
Hajdú-Bihar vármegye	28	38	33	33	34	33	18
Heves vármegye	26	23	23	22	14	16	14
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye	21	33	39	29	36	33	13
Komárom-Esztergom vármegye	13	26	22	18	21	23	7
Nógrád vármegye	3	4	7	2	13	11	2
Pest vármegye	11	13	10	14	12	6	6
Somogy vármegye	25	20	23	14	12	23	10
Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye	20	25	64	35	39	40	40
Tolna vármegye	21	19	26	32	23	19	17
Vas vármegye	9	7	14	11	21	12	9

Veszprém vármegye	27	26	16	14	13	13	15
Zala vármegye	14	5	12	8	13	13	5
Ország összesen	425	481	500	448	415	400	328

*2013-tól járási gyámhivatali adatok. A gyámhatósági tevékenységi megye szerinti adatok.

4. táblázat Kiskorúaknál elrendelt megelőző pártfogás területi megoszlása (Forrás: KSH OSAP 1210. Jelentés a gyámhatóság tevékenységéről)

Az egyedi adatszolgáltatás keretében rendelkezésemre bocsátott adatokból a kiskorúaknál elrendelt megelőző pártfogások számát vizsgáltam meg az egyes vármegyékre vetítve.

A szakdolgozatomban az volt a hipotézisem, hogy azokban a vármegyékben került sor a legtöbb megelőző pártfogás elrendelésére, ahol a gyermekkorú és fiatalok regisztrált elkövetők száma a legnagyobb. Feltételezésemet az adatok nem teljes mértékben igazolták. Ugyanis a bűnelkövetéssel legjobban fertőzött vármegyék közül Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében és a fővárosban 2021-ben 28, illetve 25 esetben került sor a megelőző pártfogó felügyelet elrendelésére. Az adatokat áttekintve kiemelhetjük, hogy Baranya vármegyében volt a legmagasabb az elrendelt megelőző pártfogás aránya, annak ellenére, hogy a regisztrált elkövetők száma nem itt a legmagasabb.

A Pest Vármegyei Kormányhivatal Pártfogó Felügyeleti Osztályán 2023. május 9. napján tett látogatásom során lehetőségem nyílt a megelőző pártfogást végző pártfogó felügyelőkkel történő beszélgetésre, amely természetesen nem tekinthető reprezentatív struktúrált interjúnak, így az abból levont következtetések sem tekinthetők egy reprezentatív kutatás ténymegállapításainak. A Pártfogó Felügyeleti Osztály tájékoztatása szerint a megelőző pártfogás bevezetése óta (2015. év) a mai napig minösszesen 54 ügyben rendeltek el megelőző pártfogást Pest megye területén. A Pártfogó

Felügyeleti Osztályon működő informatikai rendszer adatai szerint a legtöbb esetben lopás, rablás és kábítószer birtoklás miatt indult ügyekben került sor a megelőző pártfogás elrendelésére. A 2023. május 12. napján a fiatalkorúak ügyeinek szakjogásza képzésén elhangzott előadásban Németh József Norbert a statisztikai adatok köréből kiemelte, hogy a főváros területén a megelőző pártfogást tekintve 2022. évben 84 ügy volt folyamatban.

IX. A közösségi foglalkoztató

A feltételes ügyészi felfüggesztés esetén az ügyészség, továbbá a bíróság a határozatában külön magatartási szabályként kötelezettségeket írhat elő a pártfogó felügyelet minél eredményesebb végrehajtása érdekében. A bíróság, illetve az ügyészség elrendelheti, hogy a fiatalkorú vegyen részt csoportos foglalkozáson vagy a közösségi foglalkoztató programjain.

A megelőző pártfogás keretében előírt magatartási szabályok eredményes betartása érdekében a közösségi foglalkoztató különböző programokat szervez, amelyek elősegíti a pártfogoltak társadalomba történő beilleszkedését.

A Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről szóló 8/2013. (VI.29) KIM Rendelet 60-62. §-ai rendelkeznek a közösségi foglalkoztatóról. A közösségi foglalkoztatót a minisztérium, illetve az kormányhivatal működteti. A közösségi foglalkoztató elsődlegesen a megelőző pártfogás, illetve a fiatalkorú pártfogó felügyelete alatt állók számára előírt külön magatartási szabályok végrehajtása elősegítésében játszik fontos szerepet azáltal, hogy a közösségi foglalkoztatóban különböző programok találhatók, amelyek elősegíti a pártfogoltak társadalomba történő beilleszkedését.

A közösségi foglalkoztató működése során az egészségügyi, a gyermekvédelmi és a szociális ellátást nyújtó szervezetekkel, az oktatási intézményekkel, és a civil szervezetekkel is történik együttműködés.

A közösségi foglalkoztatóban egyéni és csoportos foglalkozásokat tartanak a pártfogoltak részére. A csoportos foglalkozások között megtalálhatók a szociális készségfejlesztő, az agresszióhelyettesítő, illetve az értékrend korrekciós foglalkozások is.

A 8/2013. (VI.29) KIM Rendelet 61. § -a szerint a közösségi foglalkoztató programjai különösen

- a) a bűnelkövetői viselkedés korrekciójára, a szociális, illetve az életvezetési készségek fejlesztésére irányuló csoportos és egyéni foglalkozások,
- b) a tanulássegítő programok,
- c) a közösségi jóvátételi, a sérelem okozását tudatosító programok és a helyreállító technikák (konferenciamódszerek, mediáció, egyéb közösségi konfliktuskezelési technikák) alkalmazása,
- d) a strukturált szabadidő eltöltését elősegítő programok,
- e) az egyéni tanácsadások, így különösen a pszichológiai és a mentálhigiénés tanácsadások.

Az országban elsőként létrejött „*Jóvá Tett Hely*” *Közösségi Foglalkoztató*⁴¹ programjait képzések, szociális készségfejlesztő tréningek és tanfolyamok alkották. A közoktatási intézményekből kiszorult, tanulási problémákkal küszködő fiatalokúaknak nyújtottak segítséget képzési lehetőségek ajánlásával, különböző csoportos foglalkozások szervezésével.

Az országban a második közösségi foglalkoztatóként Miskolcon a *Zöld Pont Közösségi Foglalkoztató* jött létre. Programjai között szerepeltek a szociális készséget fejlesztő csoportos foglalkozások, amelyek a fiatalokúak és fiatal felnőttek viselkedéskorrekcióját és társadalmi adaptációját segítették elő, a szociális készségek fejlesztése által. Emellett lehetőség nyílt egyéni pszichológiai tanácsadásra is. A közösségi jóvátétel keretében a helyi és civil szervezeteknél a fiatalokúak, illetve a fiatal felnőttek közösségi munkavégzése által valósult meg a jóvátétel. A családi döntéshozó csoportkonferencia során egy külső szakember segítségével került sor a család és a fiatal között fennálló konfliktusfeltárássra, illetve a megoldási alternatívák megbeszélésére. Emellett a fiatalok felzárkóztatását célozta a tanulássegítő program, amely nemcsak a korrepatálást foglalta magába, hanem az iskolakeresést is. Kiemelkedő volt a sport, - és kulturális programok szervezése is.⁴²

A közösségi foglalkoztató kiemelten *resztoratív* módszereket is magába foglal és bűnmegelőzési feladatokat lát el a kriminálisan veszélyeztetett fiatalokúak *reszocializációjának* érdekében.

---

⁴¹ TÁMOP 5.6.2-10/1-2010-0001 http://www.tamop.irm.gov.hu/TEtt_program Az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával megvalósuló kiemelt projekt.

⁴² [kf_szakmaiszoro_leporello.indd \(tettprogram.hu\)](#) letöltés ideje: 2023. április 29.

Jelenleg a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Kormányhivatal és a Baranya Vármegyei Kormányhivatal működtet közösségi foglalkoztatót.

Herke-Fábos Katalin Barbara a 2019-ben a megelőző pártfogó felügyelőkkel készített interjúi során vizsgálta a közösségi foglalkoztató működésének hatékonyságát. A 2018-ban végzett aktavizsgálatai során arra a megállapításra jutott, hogy egyre gyakrabban szerepel az elrendelő határozatban a közösségi foglalkoztatóba utalás a magatartási szabályok között, főként a megelőző pártfogó javaslata alapján. A tanulmányában kifejti, hogy a korábban létrehozott közösségi foglalkoztatók a személy és finanszírozási forráshiányra tekintettel nem működtek hatékonyan. A pécsi közösségi foglalkoztató gyakorlata mintául szolgál a jövőben kialakításra kerülő foglalkoztatók számára is, főként a *resztoratív* szemlélet, az értékrend korrekciós csoportfoglalkozások, a családi csoport konferencia; a *coach*; az élménypedagógia; a *facilitátor*; a krízis és agressziókezelési tréning; a gyermekbántalmazás megelőzése és kezelése továbbá a kortárs közösségekben tapasztalható magatartásproblémák megoldási stratégiái elnevezésű képzések megszervezése által.⁴³

X. Befejező gondolatok

A gyermekkorúak és a fiatalkorúak bűnözése mindig is társadalomtudományi, főként a kriminológiai kutatások középpontjában állt. A megelőző pártfogás bevezetését is az indokolta, hogy a jogintézmény a gyermekeket és a fiatalkorúakat a deviáns magatartásoktól, a bűncselekmények elkövetésétől visszatartsa, a gyermekvédelmi intézményrendszer eszközeivel.

A Pest Vármegyei Kormányhivatal Pártfogó Felügyelői Osztályán tett látogatásom során a pártfogói tapasztalatok alapján kijelenthetjük, hogy a jogintézmény nem tudja teljesen beváltani azt a jogpolitikai célt, amely a létrehozását indokolta, vagyis a bűnmegelőzést. A pártfogó felügyelők pozitívként emelték ki, hogy a megelőző pártfogással a gyermekjóléti szolgálatok munkáját tudják segíteni, a deviáns környezetben élő gyermekek bűnmegelőzési szempontú kezelése mutat eredményes együttműködést is. A hátrányok tekintetében a pártfogó felügyelők azt említették meg,

---

⁴³ HERKE-FÁBOS Barbara Katalin: A gyermek- és fiatalkorúak bűnmegelőzésének új útja: a közösségi foglalkoztató. *Jura*. 2019. 25/2. 308-309.

hogy ők általában a pártfogó felügyelet végrehajtása során egyénekkel dolgoznak, a megelőző pártfogás során azonban a családdal, vagyis a pártfogolttal és a szülővel, törvényes képviselővel is együtt kell működni. Gyakori problémaként merül fel, hogy amikor a megelőző pártfogás végrehajtása éppen elkezdődne, akkor rövid időn belül már megérkezik a büntetőeljárás lezárásaként elrendelt pártfogó felügyelet, így a megelőző pártfogás nem tudja betölteni a szerepét. Negatívumként emelték ki a pártfogók, hogy a szabályozás nem rendelkezik a megelőző pártfogás alsó életkori korhatáráról. Példaként említették az 5-7 éves gyermekekkel történő környezettanulmány elkészítésének nehézségeit, utalva arra, hogy az ilyen korú gyermekek belátási képességgel általában nem rendelkeznek. A pártfogó felügyelőkkel történő esettanulmányozás során a legnagyobb problémaként a pártfogó felügyelők „eszköztelenségét” emelném ki. Több esetben fordul elő ugyanis, hogy a pártfogolt és a szülő nem tesz eleget az előírt magatartási szabályoknak, nem jelennek meg a pártfogó felügyelőnél az előírt időpontban, és a távolmaradásukat sem mentik ki. A pártfogó felügyelőknek az időhiányra és az ügyteherre tekintettel nincs lehetőségük, hogy minden egyes esetben elmenjenek személyesen a pártfogolthoz. Ennek a folyamatnak az az eredménye, hogy a pártfogolt és a szülő gyakorlatilag elérhetetlenné válnak, sokszor még a családsegítő központ munkatársai számára is. A szülő gyakori lakóhelyváltással és telefonszámváltással a megelőző pártfogóval való kapcsolattartást akadályozza és ellehetetleníti. Ebben az esetben a pártfogó felügyelő, megállapítva, hogy a megelőző pártfogás eredménytelenül zárult, javasolhatja a gyámhatóság részére a megelőző pártfogás megszüntetését, vagy a nevelésbe vétel elrendelését, de egyéb eszköz nem áll a rendelkezésére. Mindezekből megállapítható, hogy a pártfogó felügyelő megfelelő szankció hiányában eszköztelen a nem együttműködő pártfogolttal és a szülővel szemben.

A megelőző pártfogás hatékonysága érdekében az alábbi javaslatokat fogalmazom meg:

- A megelőző pártfogás alsó életkori határának pontos megjelölése
- A megelőző pártfogó felügyelői feladatot ellátó pártfogó felügyelők számának növelése, megfelelő képzése
- A pártfogolt és a megelőző pártfogó felügyelő kapcsolattartásának gyakoriságának növelése
- A párhuzamosan futó büntetőeljárás és gyermekvédelmi hatósági eljárás lehetőségének megszüntetése
- A közösségi foglalkoztatók számának bővítése

- A magatartási szabályok nemteljesítése, továbbá a megelőző pártfogóval való kapcsolattartásnak a szülő és a pártfogolt önhibájából történő elmaradása és megfiúsulása esetére szankciók kilátásba helyezése

Felhasznált irodalom

- BALOGH Karolina: „Hisz ez egy gyermekvédelmi intézkedés” A megelőző pártfogás működésének értékelése a végrehajtásért felelős szakemberek véleményének tükrében. Kriminológiai Közlemények 82. szám
- BALOGH Karolina: A megelőző pártfogás szabályozása és gyakorlata a gyermekjogok érvényesülésének szempontjából. ELTE Eötvös Kiadó, 2019
- BARABÁS A. Tünde: Kriminológia ma, Dialóg Campus Budapest 2020.
- BARABÁS Tünde - IRK Ferenc - KOVÁCS Róbert (2005): Félelem, bűnözés és bűnmegelőzés Európa öt nagyvárosában. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet
- BERTALDÓ András: Fiatalok terheltek a büntetőeljáráásban. 2022. Wolters Kluwer
- BORBÍRÓ Andrea-GÖNCZÖL Katalin-KEREZSI Klára-LÉVAY Miklós: *Kriminológia*. Budapest 2019. Wolters Kluwer
- BUZA Gábor Attila: A megelőző pártfogó felügyelet. Belügyi Szemle 63. évf. 4. sz. (2015.)
- CARTER, Robert - WILKINS, Leslie: Probation and Parole. 1970. John Wiley & Sons, Inc. New York, London, Sydney, Toronto
- CSEMÁNE dr. Várai Erika: A nemzetközi szabályozás új irányai a fiatalok szabadságelvonása körében. Büntetőjogi Kodifikáció 2008/2. szám
- DÁVID Lilla: Megelőző pártfogás vagy védelembe vétel? Állam-és Jogtudomány LIV. évfolyam 2013. 3-4. szám
- DÁVID Lilla: Szempontok a megelőző pártfogás szabályozásához. Állam- és Jogtudomány 53.évf. 4.sz. 2012.

- GYOLCS Judit: A fiatalok pártfogó felügyelete végrehajtásának időproblémái. in Bíró Endre: Jogágazat születik...A gyermeki jogokról és érvényesülésükről Magyarországon. Gyermekjogi Műhelytanulmányok -1. Jogismereti Alapítvány 2010.
- HERKE-FÁBOS Barbara Katalin: A megelőző pártfogás helye a gyermekvédelemben? Jura, 2020/3.
- HERKE-FÁBOS Barbara Katalin: A megelőző pártfogás hatékonysága a Baranya megyei jogalkalmazói vélemények tükrében. Családi jog. 2017/2.
- HERKE-FÁBOS Barbara Katalin: Megállapítások a megelőző pártfogás intézményéről a Gyermekjogi Egyezmény 40. cikkének tükrében Családi Jog 18. évf. 3. sz. (2020.)
- HERKE-FÁBOS Barbara Katalin: A megelőző pártfogás szerepe a bűnmegelőzésben University of Debrecen, Párbeszéd, 2018, 5. évfolyam 1. szám
- HERKE-FÁBOS Barbara Katalin: A bírói útról való elterelés lehetőségei Magyarországon a Gyermekjogi Egyezmény 40. cikkének tükrében. 2021. Belügyi Szemle, 69/3.
- HERKE-FÁBOS Barbara Katalin: A megelőző pártfogás hatékonyságának lehetséges útja : beszámoló a Baranya Megyei Kormányhivatal pártfogó felügyelői szolgálata által működtetett közösségi foglalkoztató nyitórendezvényéről Családi Jog 15. évf. 4. sz. (2017.)
- HERKE-FÁBOS Barbara Katalin: A gyermek- és fiatalok bűnmegelőzésének új útja: a közösségi foglalkoztató. Jura, A Janus Pannonius Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának tudományos lapja 25. évf. 2. sz. 2019.
- KEREZSI Klára - KOVÁCS Krisztina - PÁRKÁNYI Eszter - SZABÓ Judit: A pártfogó felügyelet szerepe a bűnmegelőzésben, különös tekintettel a jogintézmény tervezett változásaira Kriminológiai Tanulmányok 52.
- KORINEK László: A pártfogói felügyelői szolgálat időszerű kérdései in: Dr. Vokó György: Elmélkedés a pártfogó felügyeletről

- LÉVAY Miklós: A Pekingi szabályok in: Gyermek-és ifjúságvédelem 9. évf. 30. sz. 1990/2.
- LÉVAY Miklós: Az Európa Tanács (2003) 20. számú ajánlása a fiatalok bűnelkövetőkre vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerről. Család, Gyermek, Ifjúság 6.
- MATTENHEIM Gréta (szerk.): Nagykomentár a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényhez. 2017. Wolters Kluwer
- PALLAGI Anikó: Büntethető gyermekkorúak. Pro Futuro 2014/1.
- PÁLVÖLGYI Ákos: A megelőző pártfogás, mint a bűnmegelőzés egyik lehetséges eszköze. Büntetőjogi Szemle 2012/2.
- Piquero, Alex R., Wesley G. Jennings and Jennifer Reingle: Criminal career paradigm. Encyclopedia of Criminal Theory, Vol.1.(Eds.F.T. Cullen, P.Wilcox) Thousand Oaks, 2010. CA: Sage
- POLT Péter- MISKOLCZI Barna- VIDA József-KARNER Zsanett (szerk): Nagykomentár a büntetőeljárásról szóló törvényhez. Budapest. Wolters Kluwer 2022.
- ROSTA Andrea: A fiatalok bűnözés kriminológiája és szociológiája. Budapest, L Harmattan 2014.
- SZEIBERT Orsolya, In: GÁRDOS Péter, VÉKÁS Lajos (szerk.): Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez. Budapest, Wolters Kluwer, 2021.
- VÁRADI Erika: A hivatásos pártfogók helye és szerepe a fiatalok büntető igazságszolgáltatási rendszerében Facultas nascitur 2001.

Felhasznált jogforrások rövidítésének jegyzéke

1908. évi XXXVI. tc. a büntetőtörvények és a bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról
= I. Büntetőnovella

27.100/1909. IM rendelet = I. Büntetőnovella végrehajtási rendelete

1978. évi IV. tv. a Büntető Törvénykönyvről = régi Btk.

2013. évi V. tv. a Polgári Törvénykönyvről = Ptk.

2016. évi CXXX. tv. a polgári perrendtartásról = Pp.

1997. évi XXXI. tv. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról = Gyvt.

149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról = Gyer.

2017. évi XC. tv. a büntetőeljárásról = Be.

2012. évi C. tv. a Büntető Törvénykönyvről = Btk.

Az ENSZ gyermek jogairól szóló 1989. november 20-án kelt Egyezménye (Gyermekjogi Egyezmény)

Elérési út: [Convention on the Rights of the Child | OHCHR](#)

A fiatalkorúak igazságszolgáltatásában alkalmazandó általános minimumkövetelményekről szóló
1985. november 29-én kelt, 40/33-as ENSZ közgyűlési határozat (Pekingi Szabályok)

Elérési út: [United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice \(The Beijing Rules\).](#)

A fiatalkori bűnözés megelőzéséről szóló 1990. december 14-én elfogadott, 45/112-es számú ENSZ közgyűlési határozat (Rijádi Iránymutatások)

Elérési út: [United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency \(The Riyadh Guidelines\)](#)

Felhasznált határozatok

- Kfv.II.38.071/2015/4.

- BH. 2020. 40.